

Kalendárium výročí osobností okresu Žilina a Bytča v roku 2015

Bibliografická poznámka

Kalendárium, kde sa spomínajú osobnosti žijúce i nežijúce, ktoré významným spôsobom zasiahli, alebo zasahujú do spoločenského a kultúrneho života regiónov Žilina a Bytča Vám ponúka Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja.

Výber je doplnený o odkazy na literatúru, kde o osobnosti získate viac informácií. Prípadných záujemcov o významné osobnosti nášho regiónu pozývame navštíviť Úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií v Krajskej knižnici v Žiline, ktorý sústreďuje o každej významnej osobnosti rôzny informačný materiál a buduje aj ďalšie špeciálne regionálne kartotéky a databázy.

Prehľad v kalendáriu bude užitočný hlavne pre školy a ďalšie vzdelávanie a kultúrne inštitúcie.

Regionálne osobnosti, ktorých výročia si v roku 2015 pripomíname sú radené v rámci jednotlivých mesiacov chronologicky. Kalendárium je doplnené o menný register osobností.

zostavovateľky

JANUÁR

ŠICHMAN, LADISLAV

sochár, výtvarný pedagóg

*2.1.1930 Bytča

85. výročie narodenia

Študoval na Vyššej priemyselnej škole sochársko - kamenárskej v Hořiciach, neskôr v Bratislave u F. Štefunku. Pôsobil ako pedagóg. Ťažiskom jeho tvorby je drobná plastika a reliéf. Venuje sa i reštaurovaniu kameňosochárskych pamiatok. Je autorom Pomníka štrajku lesných robotníkov a furmanov na Horehroní v Polomke, Pomníka umučených v koncentráku v Selci a viacerých pamätných tabúl.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 97.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2006. XVI. ŠAN-ŠTA. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2006. S. 106-107.

WINKLER, TOMÁŠ

literárny a kultúrny historik, kritik

*3.1.1940 Lopej

75. výročie narodenia

Študoval na Jedenástročnej strednej škole v Žiline, slovenčinu a históriu vyštudoval na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Pracoval ako odborný pracovník Literárneho archívu, neskôr ako vedúci Knižnice Matice slovenskej, zástupca šéfredaktora Matičného čítania, odborný pracovník Literárneho archívu Matice slovenskej v Martine.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 507-508.

GALLO, ŠTEFAN

katolícky kňaz

*23.12.1882 Kolárovice

†5.1.1970 Žabokreky nad Nitrou

45. výročie úmrtia

Pre veľké nadanie ho biskup poslal študovať do Ríma, kde v r. 1905 dosiahol doktorát filozofie. Po návrate z Ríma bol kaplánom v Trenčianskej Teplej, potom v Močenku a neskôr v Nitre - dolnej fare. V roku 1914 pôsobil ako správca fary v Pruskom. Neskôr bol menovaný za vrchného školského inšpektora v okrese Trenčín. V roku 1935 odišiel za správcu fary do Iregu pri Nitre (Jarok), zároveň bol menovaný za sudcu (iudex prosynodalis). V r. 1936 sa stal profesorom biblickej vedy na Vysokej škole bohosloveckej v Nitre.

V r. 1940 dostal hodnosť monsignora a v r. 1941 bol menovaný do funkcie - examinator prosynodalis. V r. 1960 odišiel za farára do obce Žabokreky. Okrem pastoračných povinností pripravoval meditácie na kňazské rekolekcie a posielal ich aj iným kňazom. 9. septembra 2004 dostal vyznamenanie in memoriam od Izraelského štátu - Spravodliví medzi národmi - za záchranu života 35 židom počas druhej svetovej vojny. Pamätnú tabuľu na túto udalosť odhalil v kostole sv. Mikuláša v Kolároviaciach nitriansky diecézny biskup - Mons. Viliam Judák 4. 12. 2005.

Literatúra:

<http://www.kolarovice.eu/farnost-historia-knazi-rodaci>
Kolárovice 1312-2002. Kotešová : Redosta , 2002. S. 159.

JAKUBÍK, VILIAM

maliar

*7.1.1945 Varín

70. výročie narodenia

Študoval na SŠUP v Bratislave u profesora R. Filu. V roku 1970 absolvoval VŠVU, odbor maliarstvo u profesora P. Matejku. Emigroval a v súčasnosti žije v San Francisku v USA.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 52.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999. IV. CH - J. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 121.

TOMBOR, JÁN KRSTITEĽ

spisovateľ, publicista, katolícky kňaz

*7.1.1825 Žilina

†30.1.1911 Džakovo, Chorvátsko

190. výročie narodenia

Študoval na lýceu v Nitre a teológiu v Banskej Bystrici, Pešti a Džakove, kde bol katedrálnym kazateľom. Bol činiteľom študentského hnutia v Banskej Bystrici a v Pešti. Bol autorom národne angažovaných článkov v Slovenských národných novinách a cestopisu Ohlasi Slováka zo Slavónie, v ktorom opísal odchod zo Slovenska do Chorvátska. V chorvátskom prostredí bol popredným publicistom a spisovateľom, na Slovensku mu vyšla len novela Láska na východe.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 94.

ŠKRÁBIK, ANDREJ

katolícky kňaz, biskup, náboženský spisovateľ

*13.5.1882 Rajec

†8.1.1950 Banská Bystrica

65. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Žiline a v Nitre, filozofiu a teológiu na univerzite v Budapešti. Za kňaza ho vysvätili v roku 1904. Zastával funkcie a získal tieto hodnosti: aktuár biskupskej kancelárie, biskupský ceremoniár, notár a asesor, pápežský komorník, profesor teológie na Vysokej škole bohosloveckej, biskupský kancelár, farár v Jarku, kanonik, generálny vikár a iné. Za svoje kritické postoje ku komunistickej ideológii bol postavený pred súd ako vlastizradca.

Literatúra:

Paštedka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1333-1334.

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 470.

NIKŠOVÁ, MARGITA

maliarka

*12.1.1900 Žilina

†19.11.1985 Bratislava

115. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

Študovala kreslenie a maľovanie u profesorov M. Schurmana, J. Mudrocha a G. Millého. Maľovala olejom pestrej farebnej škály. Tematicky sa upriamila na maľbu portrétov, aktov, figurálnych kompozícií, krajín a najmä zátiší. Maľovala ovocie, ryby, kvety, kuchynské náradie a mnoho iného, obyčajne v zelených a modrých odtieňoch.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica -ca Žilina, 1995. S. 77.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2002. IX. ML-NOU. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2002. S. 315.

BACHER, ANDREJ

verejný pracovník, prekladateľ, publicista

*20.1.1885 Liptovský Mikuláš

†2.6.1945 Žilina

130. výročie narodenia

Pôsobil ako verejný pracovník, prekladateľ, publicista, založil filiálku Slovenskej banky v Žiline neskôr založil filiálky tejto banky aj v Rajci a v Púchove. Odborné národohospodárske a politické články publikoval v Hlase, Slovenskom obzore, Slovenských listoch, pražských Národných listoch (ako osobitný spravodajca počas černojských udalostí).

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 153.

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

KRAJČOVÁ, DANIELA

maliarka

*23.1.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Študovala na VŠVU v Bratislave na oddelení monumentálnej maľby u profesora D. Castiglioneho a docenta I. Vychlopena. Venuje sa figurálnej maľbe a kresbe. Diela evokujú pocity a nálady, ktoré možno vyjadriť pojmami harmónia, túžba, neha a hravosť. V roku 2011 bola uskutočnená rekonštrukcia hotela Encián, ktorému dala akademická maliarka Daniela Krajčová výnimočnosť a na fasádach vyjadrila oslavu života. Žije a tvorí v Žiline.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 62.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001. VI. KONKY. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2001. S. 196.

SAGAN, PETER

športovec

*26.1.1990 Žilina

25. výročie narodenia

Cestný cyklista jazdiaci za taliansky UCI ProTeam Cannondale Pro Cycling. Podľa odborníkov patrí medzi najväčšie talenty svetovej cyklistiky v súčasnosti. Na Tour de France 2013 sa stal jediným pretekárom doteraz čo získal zelené tričko vo svojich prvých dvoch účasťach. V roku 2013 získal ocenenie Športovec roka. Vyrastal spoločne s dvomi bratmi a sestrou v Žiline. Svoju detskú športovú kariéru začína v žilinskom futbalovom klube. neskôr sa upol sa k bicyklu. Svoje prvé víťazstvo získal v siedmich rokoch. V žilinskom lesoparku zorganizovali saleziáni a Cyklistický spolok Žilina cyklistické preteky a Peter aj jeho brat Juraj zvíťazili vo svojich vekových kategóriách. Keď mal Peter deväť rokov, začal trénovať v Cyklistickom spolku v Žiline pod vedením trénerov Milana Novosada a Petra Zánického.

Literatúra:

http://sk.wikipedia.org/wiki/Peter_Sagan

ČERVEŇANSKÝ, JÁN

lekár-ortopéd, akademik SAV

*29.1.1905 Bytča

†5.7.1977 Bratislava

110. výročie narodenia

Stredoškolské štúdiá absolvoval v Trenčíne a v Bratislave, vysokoškolské na Lekárskej fakulte v Bratislave. Spočiatku sa venoval brušnej a zápalovej chirurgii, neskôr sa stal jedným z priekopníkov slovenskej ortopédie. Významne prispel k chirurgickej liečbe chorôb chrbtice a nádorov pohybovej sústavy. Je autorom a spoluautorom monografických prác, vysokoškolských učebníc, množstva štúdií a príspevkov v odborných časopisoch doma i v zahraničí. Bol členom mnohých svetových lekárskejších spoločností.

Literatúra:

Kočiš, Jozef - Churý, Slavko : Bytča 1378 - 1978. Martin : Osveta, 1978. S. 241-242 .

URBAN, BOHUMIL

huslista, dirigent, učiteľ

*30.1.1935 Nové Zámky

80. výročie narodenia

Študoval na Vyššej hudobnej škole v Žiline hru na husle u profesora Árvaya, súkromné štúdium u koncertného huslistu M. Jelínka. Pracoval na Základnej škole v Žiline ako pedagóg husľovej hry, od roku 1959 pôsobil na Vyššej hudobnej škole v Žiline, od 1961 na Konzervatóriu v Žiline ako pedagóg husľovej, komornej a orchestrálnej hry. Za 45 rokov pedagogickej práce vychoval 58 huslistov (F. Figura, J. Pazdera, D. Karvaj).

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1402-1403.

HRNKO, ANTON

historik, politik

*31.1.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Anton Hrnko vyštudoval filozofiu a históriu na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, absolvoval študijný pobyt v Historickom ústave SAV. V rokoch 1979 - 1999 už v Historickom ústave SAV pôsobil ako samostatný vedecký pracovník. V roku 1985 získal Anton Hrnko na základe obhajoby kandidátskej dizertačnej práce s názvom Politický vývin a antifašistický odboj na Slovensku 1939 - 1941 vedeckú hodnosť kandidáta historických vied. Pôsobil v Historickom ústave SAV, v roku 1988 bol menovaný do funkcie vedúceho oddelenia dejín antifašistického odboja v detašovanom pracovisku HÚ SAV v Banskej Bystrici a zároveň bol od roku 1998 bol generálnym riaditeľom Národného pamiatkového a krajinného centra.

Literatúra:

http://sk.wikipedia.org/wiki/Anton_Hrnko

<http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=1296>

ŠTANSKÝ, PETER

riaditeľ Štátneho archívu Bytča, archivár

*31.1.1945 Bratislava

70. výročie narodenia

Vyštudoval SVŠ vo Vrútkach a FiF UK v Bratislave odbor archívniectvo. V rokoch 1967-69 pracoval ako archívár v Slovenskom národnom múzeu v Martine. V roku 1969 pracoval ako riaditeľ Štátneho okresného archívu v Žiline, neskôr ako riaditeľ Štátneho archívu Bytča pobočka Žilina. Pôsobil v rôznych komisiách zriadených MV SR odborom archívov a registratúr. Podieľal sa na schvaľovaní a vypracovaní zásad a teórie vedenia registratúr, predarchívnej starostlivosti, vyradovaní písomností. Bol tajomníkom okresnej názvoslovnej komisie v Žiline, ktorá schvaľovala názvy ulíc. Pôsobil v rôznych komisiách Považského múzea. Organizoval niekoľko vedeckých konferencií o regionálnych dejinách.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personnenzyklopädien AG, 2006. S.1325.

FEBRUÁR

LETZ, ŠTEFAN

prozaik, redaktor

*19.11.1900 Budapešť

†2.2.1960 Rajecké Teplice

55. výročie úmrtia

115. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Žiline, v roku 1918 maturoval v Budapešti, kde sa aj zapísal na orientalistickú akadémiu. Po vzniku ČSR pracoval ako úradník v Kolároviaciach, v Žiline a v Košiciach. Študoval aj na Vyššej poľnohospodárskej škole družstevnej a právo na Karlovej univerzite, ktoré nedokončil. Súčasne absolvoval ročný kurz na dramatickej akadémii v Prahe. Určitý čas bol aj členom činohry SND, učiteľom a úradníkom v Bratislave a v Košiciach, redaktorom Národných novín v Martine, pracovníkom Literárneho a vedeckého nakladateľstva. Od roku 1950 žil na dôchodku v Rajeckých Tepliciach.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 289.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kalligram, 2005. S. 349-350.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 147-148.

STROMČEK, LADISLAV

generálny vikár Žilinskej diecézy

*3.2.1960 Ružomberok

55. výročie narodenia

Vyrastal v Dolnom Kubíne. Vo štvrtom ročníku vysokej školy paralelne začal tajne študovať teológiu. V lete v roku 1988 ho vo svojom byte v Petržalke vysvätil tajný biskup Korec. V marci 1988 sa zúčastnil sviečkovej demonštrácie v Bratislave. Bol fárarom rímsko-katolíckej farnosti v Žiline a dekanom Žilinského dekanátu. V Žiline je v súčasnosti výraznou autoritou nielen náboženského, ale aj verejného života.

Literatúra:

In: *MY Žilinčania 2007*, s. 38-44.

<http://dcza.sk/sk/schematizmus/knazi/stromcek-ladislav-mons-thdr-ing-generalny-vikar>

MAZÚR, EMIL

geograf, pedagóg

*9.2.1925 Divina

†27.3.1990 Bratislava

90. výročie narodenia

25. výročie úmrtia

Popredný slovenský geograf, organizátor geografického výskumu na Slovensku, zameran sa najmä na výskum karpatského reliéfu a geomorfologické mapovanie západokarpatského oblúka, neskôr sa jeho záujem rozšíril na kompletnú fyzickú geografiu, regionálnu geografiu, kartografiu, komplexný výskum krajiny a životného prostredia. Vypracúva typológiu a racionalizáciu reliéfu Slovenska. Pôsobil ako hlavný redaktor Geografického časopisu, člen redakčných rád ďalších odborných periodík, vedúci funkcionár mnohých slovenských a československých medzinárodných vedeckých spoločností a inštitúcií.

Literatúra:

Maťovčík, Augustín: Reprezenačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S.218-219.

https://www.sav.sk/journals/uploads/03121116GC-06-2_Kvitkovic.pdf

MORAVEC, RUDOLF

lekár, pedagóg

*10.2.1930 Brodno

†13.6.2008 Bratislava

85. výročie narodenia

Pracoval ako demonštrátor, vedecká pracovná sila, odborný asistent a napokon aj ako univerzitný profesor chirurgie na I. chirurgickej klinike. Takmer štrnásť rokov bol aj vedúcim katedry chirurgie a prednostom kliniky. V rokoch 1990 - 1995 pôsobil na klinike plastickej chirurgie ako profesor. Štvrtstoročie prednášal na Lekárskej fakulte UK v Bratislave všeobecnú a špeciálnu chirurgiu. Pôsobil aj vo funkcii krajského chirurga a zástupcu hlavného chirurga Slovenska.

Literatúra:

Tichý, Miloš : Prof. MUDr. Rudolf Moravec, DrSc. : chirurg z kysuckého Brodna. Bratislava : Juqa, 2002. 110 s.

Blaha, Anton a kol.: Osobnosti Kysúc. Bratislava : Kysucká kultúrna nadácia, 2004. S. 10.

ZÁVODNÍK, ŠTEFAN

katolícky kňaz, národnokultúrny, osvetový pracovník

*2.9.1813 Horná Poruba

†12.2.1885 Pružina

130. výročie úmrtia

Vyštudoval teológiu v seminári v Nitre. Od roku 1836 pôsobil ako kaplán, neskôr ako farár v Divine a súčasne ako vychovávateľ v rodine Čákiovcov na Budatínskom zámku. Bol spolupracovníkom Ľudovíta Štúra. Zaujímal sa o činnosť protialkoholických spolkov a v roku 1844 založil vo svojej farnosti prvý protialkoholický spolok na Slovensku. Od roku 1844 bol činný v spolku Tatrín.

Literatúra:

Paštek, Július: Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1515-1517.

KUŠNÍROVÁ, JANKA

programátorka, analytička, konateľka, spolumajiteľka

*15.2.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Študovala na SVŠ v Žiline a na VŠT Košice, na Fakulte hutníctva odbor automatizované systémy riadenia. V rokoch 1978-90 pracovala ako programátorka v EKORG Žilina, neskôr pracovala v DATACONSULTING Žilina ako programátorka pre špeciálny ekonomický softvér. V roku 1999 založila firmu DAREUS s.r.o. Žilina, kde je spolumajiteľkou, konateľkou, programátorkou, konzultantkou a programátorkou špeciálneho ekonomického softvéru pre východnú Európu. Venuje sa komplexnému ekonomickému programovaniu pre rôzne firmy. Publikovala odborné články v odborných časopisoch.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 759.

BEDNÁRIK, FRANTIŠEK EDUARD

architekt

*11.2.1902 Bystřice pod Hostýnem

†16.2.1960 Žilina

55. výročie úmrtia

Študoval na Štátnej vyššej škole stavebnej v Brne, neskôr pracoval u architekta B. Hübschmanna v Prahe, kde pokračoval v štúdiu architektúry na ČVUT. Absolvoval študijné cesty v Nemecku, vo Francúzsku, v Belgicku, Holandsku a i. Pôsobil ako samostatný

architekt, vedúci skupiny technického rozvoja v Žiline, neskôr pôsobil vo Zvolene. Navrhoval verejné budovy najmä v Žiline a v Banskej Bystrici.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 180.
Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 13.

PELIKÁN, ŠTEFAN

sochár, maliar

*16.2.1935 Lietavská Lúčka

80. výročie narodenia

Svoju umeleckú dráhu začínal v Keramickej škole v Tepliciach-Šanove. Od roku 1952 študoval na AVU v Prahe u profesora O. Španiela portrétnu tvorbu a medailérstvo. O r.1969 pracuje ako výtvarník v slobodnom povolání. V sochárskej tvorbe má najvýznamnejšie miesto portrét, v ktorom zachytáva svojich blízkych, literárnych dejateľov a osoby známe z oslobodzovacích bojov v našom regióne. V maliarskej tvorbe inšpiráciu nachádza v krajine, tradíciách a folklóre.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 84.
Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2003. XI. PAU-POP. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2003. S. 102-103.

HÁLEK, IVAN

lekár, prozaik, publicista, prekladateľ

*11.11.1872 Praha

†17.2.1945 Modřany

70. výročie úmrtia

Od roku 1905 pôsobil ako praktický lekár v Žiline, 1919-21 bol vládny referentom na ministerstve pre správu Slovenska so sídlom v Žiline. Založil v Bytčici detskú nemocnicu, kde pôsobil ako primár. Publicistickú a literárnu činnosť vyvíjal v úzkej súvislosti so svojim lekárskym, osvetovým a politickým pôsobením.

Ako publicista bol autorom príručiek osvetovým, ale najmä zdravotníckym zameraním.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 84.
Sobolová, Božena : Ivan Hálek /1872-1945/ : výberová personálna bibliografia vydaná pri príležitosti 60. výročia úmrtia. Žilina : Žilinská knižnica. 20. s.

HULIAK, JOZEF MATEJ

prekladateľ, cirkevný spisovateľ, katolícky kňaz

*22.2.1790 Rajec

†27.4.1848 Nadlice

225. výročie narodenia

Gymnázium absolvoval v Žiline, teologické štúdiá v Trnave, v seminári Marianum. Po kňazskej vysviacke pôsobil ako pomocník farára v Raji nad Rimavicou. Ako národovec sa stal členom Slovenského učeného tovarištva.

Literatúra:

Pašeka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 536-537.

TVRDÝ, PETER

jazykovedec, knihovník, prekladateľ, lexikograf, pedagóg

*29.6.1850 Žilina

†24.2.1935 Myjava

165. výročie narodenia

80. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici a v Nitre a neskôr v kňazskom seminári v Banskej Bystrici. Neskôr študoval právo a filozofiu na univerzite v Pešti. Štyri roky pracoval v Széleányiho knižnici v Budapešti, pracoval aj ako profesor klasických jazykov a nemčiny na gymnáziu v Jerevane. Určitý čas žil v Odese a v Izmaile. V roku 1920 sa vrátil na Slovensko. Je autorom prvého slovníka cudzích slov so slovenskými významami, Slovníka inojazyčného (1922), ktorý nahrádzal české slovníky cudzích slov, čím sa zaslúžil o redukciu bohemizmov v slovenčine.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 221.

JANUŠEK, MARIAN

politik

*29.2.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Po absolvovaní VŠDS pracoval do decembra 1989 ako samostatný odborný-technický pracovník investičnej výstavby v Považských chemických závodoch š.p. Žilina, neskôr zabezpečoval stavebný dozor na prácach realizovaných podnikmi Váhostav, š.p. Žilina a Železničné staviteľstvo, š.p. Žilina. Do septembra 1994 pracoval ako zástupca vedúceho materiálu - technického zásobovania, Váhostav, š.p., Žilina, stavebný závod 02.

Literatúra:

<http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=59070>

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 557.

MAREC

MECKA, JOZEF

Ing.,arch.

*16.3.1933 Krupina

†1.3.1995 Banská Bystrica

20. výročie úmrtia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY : Vysoká škola dopravná Žilina, v autorskom kolektíve Ing.arch.L.Bauera,1970

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Montáže Žilina 1970, Stanica technickej kontroly motorových vozidiel Žilina - Šibenice 1975

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

ŘEHÁKOVÁ, SOŇA

riaditeľka Regionálneho osvetového strediska

*2.3.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Študovala filozofiu, pedagogiku a všeobecno-vzdelávacie predmety. Absolvovala kurz žurnalistiky a rôzne vzdelávacie kurzy MK, VOC v Bratislave. V rokoch 1974-90 pracovala ako lektorka na Akadémii vzdelávania neskôr pracovala ako samostatná odborná pracovníčka v Okresnom osvetovom stredisku v Žiline, vedúca oddelenia pre vzdelávanie dospelých, zástupca riaditeľa. Od roku 2005 pracuje ako riaditeľka Regionálneho osvetového strediska s krajskou pôsobnosťou, ktoré je hlavným organizátorom významných kultúrnych podujatí: Medzinárodný festival Jánošíkové dni, Cyrilo-Methodské dni Terchová, Medzinárodný festival tvorivosti a fantázie Jašidielňa.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 1170-1171.

CIMMERMANNOVÁ, GABRIELA

inžinier, architekt

*13.8.1934 Banská Bystrica

†3.3.2000 Bratislava

15. výročie úmrtia

Študovala v Bratislave u prof. Karfika. Venovala sa designerskej tvorbe nábytku a komplexným interiérovým návrhom.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Krytá plaváreň Žilina, interiér, 1959,

Sobášna sieň Žilina, interiér, 1960,

Smútočná sieň Žilina, interiér, 1963,

Hotel Slovakia Žilina, interiér, 1971,

Hotel Diery Terchová, interiér, 1987,

Liečebný ústav Malá Fatra Rajecké Teplice, interiér, 1990.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 24.

ORAVEC, VIKTOR

sochár, odbor sklo

*3.3.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Študoval na ŠUP v Bratislave u profesora R. Fila a na VŠVU v Bratislave, odbor sklo u profesora Askolda Žáčka a súkromne u Václava Cinglera. Vystavoval doma a od roku 1989 prezentuje svoju tvorbu i v zahraničí. V rokoch 1981 až 1985 vytvoril okolo 50 diel v skupine P.O.P. spolu s Milanom Pagáčom. Viktora Oravca môžeme považovať za multidisciplinárneho autora.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 81.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2002. X. NOV-PAT. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2002. S. 209.

BAJZA, JOZEF IGNÁC

spisovateľ, cirkevný hodnostár, katolícky kňaz

*5.3.1755 Predmier

†1.12.1836 Bratislava

260. výročie narodenia

Vyštudoval teológiu na univerzite vo Viedni. Pôsobil ako farár v Dolnom Dubovom, Prietrži a v Zbehoch. Bol prívrženec osvietených reforiem Jozefa II. Písal prevažne v klasicistickom duchu. V roku 1782 pripravil do tlače zbierku Rozličných veršov. V roku 1783 vyšla 1. časť románu René mláďenca príhodi a skúsenosti, 2. časť mala vyjsť v r. 1785, ale cirkevná cenzúra jej tlačenie zastavila.

Literatúra:

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 38.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 162-163.

HUJÍK, VIKTOR

básnik, spisovateľ, literárny kritik, publicista

*7.3.1940 Kolárovice

†21.9.2006 Žilina

75. výročie narodenia

Študoval na Pedagogickej škole v Žiline, svoju prvú básničku uverejnil keď mal 14 rokov. V štúdiu pokračoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, kde získal titul doktora filozofie. Odborné jazykové schopnosti využil ako zamestnanec Ministerstva vnútra SR, v rokoch 1980-1990 ako pracovník Hlavnej redakcie armády bezpečnosti a brannosti Slovenskej televízie v Bratislave.

Literatúra:

Kolárovice 1312-2002. Kotešová : Redosta , 2002. S. 111-112.

KOVALIK-ÚSTIANSKY, JÁN

básnik

*27.11.1861 Ústie nad Oravou

†8.3.1950 Žilina

65. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, filozofiu na univerzitách vo Viedni a v Budapešti, pôsobil ako profesor na gymnáziu v Trstenej a v Žiline. Politický exponent Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, poslanec a senátor Národného zhromaždenia, člen krajiniského zastupiteľstva. Predstaviteľ postromantizmu, ako epigón štúrovskej balady vstúpil r. 1879 do slovenskej literatúry občiansky a vlastenecky motivovanými veršami v časopise Orol, neskôr ho ovplyvnila aj poézia P. O. Hviezdoslava. Po vzniku ČSR vlastným nákladom svoje básne vydal knižne ako 7-zv. Zbrané diela.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 252.

RYBÁR, VINCENT

muzikant

*9.3.1915 Terchová

†6.1.1999 Terchová

100. výročie narodenia

Terchovský predník Vincent Rybár sa v uplynulých desaťročiach nezastupiteľne zapísal do širšieho slovenského povedomia. Spolu so svojou muzikou účinkoval vo viacerých

filmových projektoch, dlhodobo spolupracoval s rozhlasom a vystupoval na všetkých väčších folklórnych podujatiach doma i v susedných štátoch. S osobnosťou Vincenta Rybára je nerozlučne spojená významná kapitola povojnového vývinu terchovskej hudobnej tradície, ktorá predstavuje trvalú súčasť slovenského kultúrneho dedičstva.

Literatúra:

Cabadaj, Peter – Križo, Vladimír : Terchová. Terchová : Obec Terchová, 2003. S. 127-128.

VRTÍLEK, JÁN

umelecký kníhviazač

*12.12.1906 Vyškov

†10.3.2000 Žilina

15. výročie úmrtia

Patrí medzi významných predstaviteľov umeleckej knižnej väzby. Od roku 1928 pôsobil v Žiline. Zaoberal sa individuálnou umeleckou knižnou väzbou s použitím rôznych technologických postupov väzby do kože a pergamenu. Používal zdobiace techniky ako intarzia, mozaika a aplikácia, no najmä ručné zlátene. Osobitnou je jeho séria väzieb zo šesťdesiatych rokov, tematicky venovaných Slovensku. Použil v nej symbolické materiály ako ovčiu kožušinu, kožu, či mosadzné spony. Jeho tvorba je i v súčasnosti ojedinelým príspevkom v rámci umenia knižnej väzby. Ján Vrtílek patril ku špičkovým predstaviteľom slovenského úžitkového umenia. O kvalite jeho práce hovoria aj účasti na prestížnych svetových prehliadkach knižárskeho umenia v Montreale s udelením čestného uznania, v Lipsku, Berlíne, Viedni. Mesto Žilina mu udelilo v roku 1996 najvyššie vyznamenanie Čestné občianstvo mesta Žilina.

Literatúra:

<http://zilina-gallery.sk/picture.php?/6259/category/575>

PRÍTEL, LADISLAV

maliar, sochár

*11.3.1940 Bytča

75. výročie narodenia

Študoval na Fakulte architektúry a pozemného staviteľstva SVŠT v Bratislave. V roku 1962-1967 pôsobil ako pedagóg na Výtvarnom odbore EŠU v Bytči a na ZDŠ v Štiavniku a Kolárovcích. V roku 1970-1973 bol vedúcim Výtvarno-propagačného oddelenia Domu odborov v Žiline. Od roku 1974 pracuje ako výtvarník v slobodnom povolaní. Tvorí v oblasti sochárstva, keramiky, kresby, maľby a tvorby spojenej s architektúrou. Od drevených masívnych skulptúr sa prepracoval L. Prítel k drobnej plastike a portrétnej tvorbe, ktorá je v poslednej dobe venovaná ženám.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 89.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2003. XII. POR-RJ. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 2003. S. 100.

PAVELEK, MARTIN

architekt

*12.3.1970 Trstená

45. výročie narodenia

Študoval na Gymnázium v Žiline, 1988-94 na Fakulte architektúry STU v Bratislave. Po ukončení univerzity pracoval ako architekt v STV v Bratislave, v AUP media ateliéri Tatrathermal Bratislava. Od roku 2005 autorizovaný architekt Slovenskej komory architektov. Je spoluautorom: pešia zóna Martin prvá a druhá etapa, interiér Dexia banky v Žiline, námestia v Tvrdošíne. Publikuje odborné články v denníkoch. Je držiteľom viacerých ocenení v architektúre.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1044.

OBENDORF, GUSTÁV ADOLF

maliar

*13.3.1865 Budapešť

†12.1.1949 Kečkemét

150. výročie narodenia

Študoval na krajinkej škole pre kreslenie v Budapešti. V roku 1900 pôsobil ako profesor kreslenia na obnovej reálke v Žiline, pre ktorú namaľoval tri rozmernejšie olejomalby. Po roku 1918 sa vrátil do Budapešti. V roku 1903 vystavoval s J. Augustom, G. Mallým a E. Pacovským na výstave Grupa hornouhorských maliarov v rámci Hornouhorskej priemyselnej výstavy v Žiline. Úrady vyhlásili výstavu za panslavistickú akciu, takže obrazy z výstavy odstránili. V tvorbe sa venoval figurálnej kompozícii, portrétom, krajinám a zátišiu. V penzii sa venoval sakrálnej maľbe.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 78.

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 315.

CHMELÁR, VLADIMÍR

autor literatúry faktu, prozaik

*8.8.1922 Bolešov

†17.3.2010 Žilina

5. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Trenčíne, inžinierske stavitelstvo na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave. Pracoval v Hydrostave, Ústave stavebnej geológie v Žiline, Hutných stavbách Košice, Váhostave Žiline, prednášal na Vysokej škole dopravy a spojov v Žiline. Jeho literárne aktivity vyplývali z profesijnej vodohospodárskej a stavebnej orientácie. Ako prozaik debutoval knihou veselých spomienok na detstvo a rodný považský kraj *Na pravom brehu boli Bosoráky* (1983). Beletrizované portréty významných osobností slovenskej vedy, techniky a kultúry 20. storočia sústredil do 2-zv. zbierky *Osobné panoptikum* (1999). Jeho prozaické dielo uzatvára lyrická knižka o vzťahu deda a vnuka *Patiatko* (1999).

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 177.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 101-102.

BREZÁNY, DUŠAN

veterinár, kultúrno-osvetový pracovník

*19.3.1935 Brezno

80. výročie narodenia

Počas svojho života sa venoval mnohým činnostiam v rôznych oblastiach od veterinárnej medicíny cez publikačnú činnosť až po organizovanie rôznych kultúrnych a vzdelávacích podujatí. Riešil infekčné a hromadné ochorenia zvierat v kraji efektívnou laboratórnou a klinickou diagnostikou v spolupráci s humánnou medicínou v oblasti antropozoonóz a patologickej morfológie. Pôsobil v odboroch, pričom spoluorganizoval aj stáže poslucháčov a absolventov VŠV a viedol aj mnohé prednášky. Venoval sa tiež doškoleniu veterinárnych lekárov na Slovensku, čím významným spôsobom prispel k vytvoreniu kvalifikovanej generácie nových slovenských veterinárov. V roku 1965 pod jeho vedením Žilinský okres ako prvý na Slovensku (oficiálne ako druhý v ČSR) utlmil TBC dobytká, čím prispel k odvráteniu hroziacu ekologickej katastrofy stredoeurópskych rozmerov. Neskôr sa v zrelom veku stal členom kultúrnej organizácie Zbor Žilincov a realizoval niekoľko kultúrnych a umeleckých výstav v spolupráci s Považskou galériou umenia.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 153.
Massányi, Štefan : Zbor Žilincov 1990 - 2005, 15 rokov činnosti. Žilina : EDIS, 2005. S. 10.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 101-102.

http://sk.wikipedia.org/wiki/Du%C5%A1an_Jozef_Brez%C3%A1ny

OKÁL, JÁN

exilový básnik, autor literatúry faktu

*25.11.1915 Hubová

†19.3.1990 Chicago

25. výročie úmrtia

Podnetný autor literatúry faktu žijúci po roku 1945 v nútenom politickom exile a čerpajúci práve z emigrantského prostredia materiál na zobrazenie osudov veľkej emigrantskej vlny, sústreďujú sa predovšetkým na kultúrnych pracovníkov, s ktorými zakúsil neľahký osud postupne v Rakúsku, Nemecku, Taliansku a USA. Ako publicista a novinár uverejnil množstvo článkov v dobovej tlači (Slovenské vojsko, Stráž vlasti).

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20 storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 338-339.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kalligram, 2005. S. 414-415.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 173-174.

PAULINY, ANDREJ

saleziansky kňaz, pedagóg, výtvarník, spisovateľ

*21.3.1925 Rajec

†2.5.2005 Šaštín-Stráže

90. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

Spisovateľ píšuci knihy z histórie kresťanstva, ale aj pre detských čitateľov, pravidelne publikujúci i v krajinkej tlači, keďže bol nútený pre svoje presvedčenie žiť dlhé roky v Taliansku, predovšetkým v Ríme, pôsobiac napr. v Slovenskom ústave sv. Cyrila a Metoda. V septembri 1992 sa vrátil na Slovensko a v Šaštíne pôsobil ako profesor na Cirkevnom gymnáziu Jána Bosca a tiež ako redaktor Mariánskych zvonov.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 181-182.

<http://www.litcentrum.sk/slovenski-spisovatelia/andrej-pauliny>

In: Rajčan. - Č. 5 (2005), s. 5. ISSN 1210-1966

ZLATOŠ, PAVOL

*21. 3.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Pôsobí na Fakulte matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave. Je autorom asi 60 pôvodných prác z algebry, matematickej logiky, neštandardnej analýzy, alternatívnej teórie množín, filozofie matematiky, farmakokinetiky. Napísal knihu *Ani matematika si nemôže byť istá sama sebou*. V mladosti sa aktívne venoval džudu a počas univerzitných štúdií pôsobil v študentskom divadle Pegasník. Má rád vysokohorskú turistiku, jazdu na horskom bycikli, beh na lyžiach, literatúru a dobré víno.

Literatúra:

MAZÚR, EMIL

geograf, pedagóg

*9.2.1925 Divina

†27.3.1990 Bratislava

90. výročie narodenia

25. výročie úmrtia

viď. február

FRIVALDSKÝ, JÁN

múzejník, prírodovedec, zoológ

*17.6.1822 Rajec

†29.3.1895 Budapešť

120. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Trenčíne a na inžinierskom inštitúte v Pešti. V roku 1848 získal zememeračský diplom. Od roku 1870 pracoval v Maďarskom národnom múzeu v Budapešti. Zúčastňoval sa spolu so svojim strýkom Imrichom Frivaldským a neskôr i sám na výskumných a zberateľských výpravách do balkánskych krajín, do Malej Ázie a Talianska. Zaoberal sa hmyzom: kôrovcami, pavúkovcami, červami a vtákmi. Opísal nové druhy a variety, zahraniční i domáci zoológovia po ňom pomenovali 32 nových živočíšnych druhov. Je autorom mnohých štúdií a článkov v odborných časopisoch a v ročenkách.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. Zv. II. Martin : Matica slovenská, 1987. S. 131.

MIČICOVÁ, ELEONÓRA

geodetka, riaditeľka

*30.3.1955 Zástranie

60. výročie narodenia

Študovala na SPŠS v Žiline, na SVŠT v Bratislave Stavebnej fakulte odbor geodézia a kartografia. Je držiteľkou oprávnenia na overovanie GaK činností, absolvovala medzinárodné školenie z projektu Phare, školenie modelu CAF - spoločný systém hodnotenia kvality v organizáciách verejnej služby. V rokoch 1979-90 pracovala v Geodézii n.p. Žilina ako geodet, neskôr vedúca oddielu, 1991-95 Katastrálny úrad v Banskej Bystrici ako zástupca riaditeľa, kontrola a sťažnosti. Je členkou okresnej názvoslovnej komisie. Externe vyučuje na SPŠS v Žiline odbor pozemková evidencia. Podieľala sa na transformácii Geodézie n.p. Žilina, vytváraní nových štatistických produktov v súlade s legislatívou EÚ.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 901.

APRÍL

PLUNDRÍK, JOZEF

protifašistický odbojár

*2.4.1920 Rajec

†15.10.1993 Rajec

95. výročie narodenia

Jozef Plundrík sa narodil v roľníckej rodine, zavčasu ho opustilo bezstarostné detstvo. Otec mu zomrel keď mal 9 rokov a matka keď mal 13 rokov. Ujali sa ho dobrí ľudia, ktorí pomohli jemu a aj jeho bratovi. Po vychodení troch tried meštianskej školy pracoval v rezbárskej dielni majstra Jozefa Briešťanského v Rajci. Neskôr sa stal adjunktom u grófa Balesterma v Kunerade a pracoval aj na Lesnej správe v Kunerade, odkiaľ narukoval do Slovenskej armády do Sabinova.

Literatúra:

In: Rajčan. - Č. 10. (2005), s. 9. ISSN 1210-1966

In: Rajčan. - Č. 11. (2005), s. 7. ISSN 1210-1966

PEKARA, JOZEF

*15.7.1920 Borský Peter

†5.4.2005 Rajecká Teplice

10. výročie úmrtia

Vzťah k drevu a práci s ním mal Jozef Pekara už od detstva, jeho otec bol debnár a aj starší brat Ján pracoval ako rezbár. Sám začal používať dláta ako desaťročný. Vyučil sa u vychýreného rezbára majsta Jozefa Brieštenského. Pod jeho vedením získal nielen potrebnú zručnosť, ale aj rozvinutie schopností kreatívneho prístupu k tvorbe. Vďaka tomuto sa stal Jozef Pekara návrhárom v ľudovoumeleckom družstve REZBÁR v Rajci nad Rajčiankou, kde pracoval od roku 1950. Po odchode na dôchodok si majster plní dávnu túžbu urobiť „niečo veľké“. Malo to byť dielo, kde budú sústredené všetky doterajšie skúsenosti, ktoré bude jedinečné, reprezentatívne - SLOVENSKÉ. Majster sa v roku 1980 púšťa do výroby diela, ktoré je odkazom veriaceho človeka, obdivovateľa krás Slovenska, rezbára a konštruktéra. Začal sa rodiť Slovenský betlehem. Vznikal pätnásť rokov a je umiestnený v Dome Božieho milosrdenstva (používa sa však aj pomenovanie Dom Božieho narodenia) v Rajeckej Lesnej, kde je dielo inštalované.

Literatúra:

Mestský úrad, Rajecké Teplice, matrika

http://sk.wikipedia.org/wiki/Jozef_Pekara

Jamečná, Soňa – Kosec, Milan – Ničík, Peter – Váleková, Monika : Keď ruky rozprávajú : tradičná ľudová tvorba a umelecké remeslo v žilinskom regióne . Žilina : Krajské kultúrne stredisko, 2013. [128-130].

LAURENČÍK, JÁN

prozaik

*13.4.1950 Terchová

65. výročie narodenia

Kvôli nespokojnosti s vtedajším režimom v Československu emigroval ako stavebný robotník v roku 1987 do Nemecka aj so svojou rodinou. Tu sa okrem svojej práce intenzívne venoval štúdiu filozofie a sociológie. Autorov literárny debut – dvojjazyčná slovensko-nemecká kniha *Sociálny prípad* (2005) je zamyslením sa nad aktuálnym vývinovým štádiom ľudstva. Kniha vyšla v spolupráci s Miestnym kultúrnym strediskom v Terchovej.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 11.

Laurel, Ján : Sociálny prípad : Der Sozialfall . Terchová : Miestne kultúrne stredisko Terchová, 2005. 109 s.

FISCHER-PISCATORIS, JÁN

kňaz, jazykovedec

*30.11.1672 Žilina

†14.4.1720 Kremnica

295. výročie úmrtia

Študoval v Žiline, Bratislave, Vratislavi a vo Wittenbergu, diela písal po latinsky. Známa je však jeho dizertácia o pôvode, právach a užitočnosti slovanského jazyka". Dielo bolo v tom čase ojedinelou obranou slovanského jazyka, hovorilo o jeho pôvode, kultúrnom význame. Dokazoval v ňom slovanský pôvod niektorých pomenovaní na území Nemecka. Poukázal na užitočnosť slovanského jazyka v náboženskom, politickom a hospodárskom živote Európy. Tu vyslovil aj známy argument o nesprávnom odvodzovaní pôvodu slova slavus (Slovan) od sclavus (otrok), ktoré sa zjavovalo aj neskôr najmä v prácach maďarských historikov.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 92

Biografický lexikón Slovenska II. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. S. 583.

MAŇÁK, DUŠAN

architekt

*17.4.1955 Ružomberok

60. výročie narodenia

Študoval na SVŠ v Žiline, na SVŠT v Bratislave na Fakulte architektúry. V rokoch 1979-90 pracoval v Stavoprojekte š.p. v Žiline v ateliéry urbanizmu a územného plánovania ako vedúci architekt. V 1991-95 pracoval na Obvodnom úrade životného prostredia v Žiline ako vedúci oddelenia štátnej stavebnej správy a územného rozvoja. Od roku 1996 pracuje

ako architekt v slobodnom povolani v architektonickom ateliéry STUDIO v Žiline. Od roku 1989 je poslancom MZ v Žiline. Publikoval rôzne príspevky v odbornej a regionálnej tlači.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personnenzyklopädien AG, 2006. S. 852.

CZEISEL, JURAJ

katolícky kňaz, osvetový pracovník, prekladateľ

*19.4.1865 Kláštor pod Znievom

†5.12.1937 Terchová

150. výročie narodenia

Od roku 1911 až do smrti účinkoval ako duchovný správca farnosti a Kostola sv. Martina v Terchovej. Šíril osvetu, bojoval proti alkoholizmu, zakladal spolky miernosti a publikoval v slovenskej i maďarskej tlači. V maďarčine vydal samostatné spisy *Otvorený list* autorom *Obzoru Nitrianskej župy* (1906) a *Pravda o liehových nápojoch* (1907). Z maďarského jazyka preložil do slovenčiny niekoľko náboženských diel: *Malá obrázková biblia alebo dejiny spasenia* (1898), *Eudový životopis ctihodného Jána Bosku* (1925) a iné. Jeho zásluhou sa počas 1. svetovej vojny podarilo zachrániť v Kostole sv. Martina historický zvon menom "Juraj".

Literatúra:

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 192-193.

MRVEČKA, ANTON

herec

*27.02.1934 Budatín

†20.04.1985 Pezinok

30. výročie úmrtia

Výrazný predstaviteľ komediálnej línie psychologicko realistického herectva. Komické typy a charaktery vytváral v základných kontúrach s dôrazom na ich vonkajškovú určenosť. Mal zmysel pre hyperbolu, karikatúru a situačnú komiku. Spočiatku stvárňoval chlapčenské postavy vo vážnom i komediálnom repertoári, neskôr hral aj závažnejšie a náročnejšie úlohy.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 235-236.

FULLA, EUDOVÍT

maliar, grafik, ilustrátor, scénograf a výtvarný pedagóg

*27.2.1902 Ružomberok

†21.4.1980 Bratislava

35. výročie úmrtia

Vynikajúci reprezentant moderného slovenského výtvarného umenia. Už počas štúdií v Bratislave vydal súbor kresieb - pohľadníc, v pražskom období tvoril angažovanú grafiku a venoval sa aj knižnej ilustrácii. Ako slobodný umelec tvoril aj v Žiline v rokoch 1956-1962. V Žiline pripravil aj rozmerný dekoratívny triptych s poľnohospodárskou tematikou na Expo '58 v Bruseli. V roku 1958 si v Žiline zriadil aj osobnú galériu, aby si overil spoločenský ohlas svojho diela.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 139-141. Maťovčík, Augustín : Reprezenačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 84-85.

VELIKÝ, MILAN

fotograf

*22.4.1950 Žilina

65. výročie narodenia

Milan Veliký svoju voľnú tvorbu zameriava najmä na reportážnu fotografiu (fotografia okamžiku) a na fotografovanie mestskej krajiny. Svoje fotografie vystavuje a publikuje na Slovensku.

Literatúra:

<http://www.veliky.eu/documents.php?language=sk&mid=396507f7-bf26-102e-bbe3-8fd16dab135c>

BEKE, EDUARD

pedagóg, publicista, prekladateľ, estetik

*8.10.1933 Vrútky

†29.4.2010 Žilina

5. výročie úmrtia

Po maturite na gymnáziu v Martine odišiel do Prešova, kde ukončil štúdium Filozofickej fakulty Vysokej školy pedagogickej. Od roku 1958 vyučoval na Konzervatóriu v Žiline slovenský a ruský jazyk, pedagogiku, hudobnú didaktiku a psychológiu. Viedol literárny krúžok.

Literatúra:

http://www.vrutky.sk/textsvk/vrutocan/vrutocan01_2011.pdf

Mlejneková, Dana : Odišiel Eduard Beke – labužník slova : In: Žilinský večerník. – roč. 20, č. 19 (2010), s. 5.

Brezániová-Vilková, Ludmila. Konzervatórium v Žiline 1951 - 1981 /. Žilina : Konzervatórium Žilina, 1982. S. [54].

MÁJ

PAULINY, ANDREJ

pedagóg, výtvarník, spisovateľ, saleziánsky kňaz

*21.3.1925 Rajec

†2.5.2005 Šaštín-Stráže

90. výročie narodenia

10. výročie úmrtia

vid'. marec

JARINA, IVAN

autorizovaný architekt

*3.5.1965 Žilina

50. výročie narodenia

Úzko spolupracoval s arch. Vierou Meckovou, L.Mírtom a P. Vavricom, od r. 1995 autorizovaný architekt pracujúci vo vlastnom ateliéri. Významné projekty: Riadiaca a letová veža na Letisku M.R. Štefánika, Drevený kostol v Radôstke, Administratívna budova Peugeot v Bratislave, drevené vilové domy v Prahe - Říčanoch, Horní Bříza, penzión v Mengusovciach, Golfový areál v Bernolákove, interiér v hotely Forum v Bratislave. Má blízky vzťah ku kultúram Poľska a Francúzska.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 558.

STALMAŠEK, JÁN

matematik, vysokoškolský učiteľ

*4.5.1905 Žilina

†23.3.1968 Bratislava

110. výročie narodenia

Študoval na reálnom gymnáziu v Žiline, neskôr na ČVUT a na Prírodovedeckej fakulte KU v Prahe. Pracoval ako stredoškolský učiteľ na gymnáziu v Rožňave, Zlatých Moravciach, Kláštore pod Znievom i na Priemyselnej škole strojníckej v Bratislave. Od roku 1953 prednášal na bratislavských vysokých školách. Je autorom vysokoškolských učebníc matematiky a deskriptívnej geometrie, príručiek a tabuliek. Člen Jednoty československých matematikov a fyzikov.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin : Matica slovenská, 1992. S. 329.

HRICEK, JOZEF

maliar, kreslič, grafik, pedagóg

*9.5.1935 Kurín -Bardejov

80. výročie narodenia

Študoval na Vysokej škole pedagogickej Bratislave. Tvorí v oblasti grafiky a kresby so zameraním na krajinárske a figúrálne kompozície. Jeho grafické listy sú výpoveďou plnou skrytých metafor o človeku, jeho túžbach a skúsenostiach.

Literatúra:

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999. III. H. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 307-308.

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialogy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 15.

HROMEČ, RÓBERT

výtvarník

*12.5.1970 Žilina

45. výročie narodenia

V rokoch 1990-98 študoval v Bratislave aj v New York City. Venuje sa grafike a maľbe. Viazanosť na obecné idey a predstavy spojené s osobným vzťahom k vlastnej životnej skúsenosti kombináciou maľby a grafiky je charakteristickým znakom jeho maliarsko-grafických kreácií. Žije striedavo v Žiline a v USA.

Literatúra:

Výtvarná Žilina '98 : Art works of Žilina '98 : "Dialogy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 17.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999. III. H. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 313.

CHOMA, PAVEL

grafik

*18.5.1950 Žilina

65. výročie narodenia

Vyštudoval Vysokú školu výtvarných umení v Bratislave. Venuje sa úžitkovej grafike a výtvarnej tvorbe v spojení s architektúrou. Zvlášť sa špecializuje na grafický, plošná a priestorový design. Venuje sa i divadelnému plagátu. Žije a tvorí v Žiline.

Literatúra:

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1999. IV. CH-J. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1999. S. 59-60.

GEROMETTA, JÁN MILOSLAV

národnokultúrny pracovník, katolícky kňaz

*9.5.1823 Žilina

†20.5.1900 Kremnica

115. výročie úmrtia

Študoval teológiu na gen. seminári v Pešti. V roku 1848 bol vysvätený za kňaza. Kázne a náboženské úvahy uverejňoval v Kazateli a Kazateľni, politické články najmä v Národných novinách. Prispieval aj do nemeckej a maďarskej tlače a obraňoval slovenské národné záujmy. Obranný charakter mala jeho nemecká brožúra Staršie i novšie pokusy maďarizácie v Uhorsku s osobitným zreteľom na Slovákov, v ktorej zaregistroval národnostné krivdy od 40. rokov 19. storočia až po zatvorenie Matice slovenskej. Bol zakladajúcim členom Matice slovenskej.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. - Zv. II. - Martin : Matica slovenská, 1987. S. 184-185.

KRAJÍČEK, IVAN

herec, spevák, moderátor

*24.5.1940 Žilina

†5.6.1997 Bratislava

75. výročie narodenia

Narodil sa v roku 1940 v Žiline, ale rodina sa vzápätí presťahovala do Trenčína, kde Ivan Krajíček vyrástol. Študoval na VŠMU v Bratislave odbor herectvo. Štúdium nedokončil. Napriek tomu sa stal úspešným hercom, najmä komických rolí. Popri herectve a speve sa dokázal presadiť aj ako režisér. Dlhé roky tvoril humoristickú dvojicu spolu s Oldom Hlaváčkom.

Literatúra:

Mrlían, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 1 A-L. Bratislava : Veda, 1989. S. 613-614.

Horvátová-Čisáriková, Alena : Nezostalo po nich ticho - 12 osobností očami ich blízkych. Bratislava : Forza Music, 2009. S. 99-114.

ŽABKAY, VLADIMÍR

prekladateľ, publicista

*11.3.1921 Žilina

†27.5.1990 Bratislava

25. výročie úmrtia

Študoval na reálnom gymnáziu v Žiline, neskôr zložil doplnňovacie maturitné skúšky z latinčiny a filozofie v Martine, študoval na Právnickej fakulte Slov. univerzity v Bratislave. Pracoval na Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky v Bratislave, začas ako pridelenec na jeho generálnom konzuláte vo Viedni, pôsobil ako prvý tajomník vyslanectva ČSR v Sofii, neskôr pracovník národohospodárskej sekcie Ministerstva zahraničných vecí Československej republiky v Prahe, pracoval aj ako právnik v Pezinku a v Bratislave, v roku 1951 – 54 pracovník Československého rozhlasu. Ako publicista sa orientoval hlavne na zahraničnú politiku a aktuálnu spoločenskú problematiku.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 483.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 522.

JÚN

BACHER, ANDREJ

verejný pracovník, prekladateľ, publicista

*20.1.1885 Liptovský Mikuláš

†2.6.1945 Žilina

70. výročie úmrtia

Verejný pracovník, prekladateľ, publicista, založil filiálku Slovenskej banky v Žiline v roku 1918, od r. 1919 jej riaditeľ, založil filiálky tejto banky aj v Rajci a v Púchove. Prvý predseda Miestneho odboru Matice slovenskej v Žiline. Odborné národohospodárske a politické články publikoval od 1902 v Hlase, Slovenskom obzore, Slovenských listoch, pražských Národných listoch (ako osobitný spravodajca počas černovských udalostí) a i. Z jeho publicistiky je najznámejší autorizovaný preklad state Socialismus a sociálne hnutie v XIX. stolytí od Wernera Sombarta (na pokračovanie v Hlase, 1904). Prekladal aj beletriu z poľštiny a ruštiny. Člen poradných zborov pre hospodárske otázky Slovenska (v Prahe) a pre Považie. Člen predsedníctva Orientálneho ústavu v Prahe a Societé Belga de Etudes et Expansion v Liege.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 153.

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina : Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

KAVEC, MATÚŠ

prozaik, notár

*23.9.1898 Rajec

†2.6.1980 Bratislava

35. výročie úmrtia

Študoval na piaristických gymnáziách v Prievidzi, Trenčíne, a v Nitre. Bol účastník prvej svetovej vojny, po jej skončení absolvoval notársky kurz v Martine. Prozaik vychádzajúci z tradícií severného Slovenska, ktorý vo svojich poviedkach i románoch opisoval drotárstvo, ale i mestské prostredie, literárne prospievajúc k obohateniu psychologicko-sociálneho žánru v našej literatúre.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 220.

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 120.

Prikryl, Ľubomír – Štanský, Peter : *Mesto Žilina*. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 174.

MARSINOVÁ, MARTA

jazykovedkyňa

*11.5.1922 Žilina

†2.7.2010 Bratislava

5. výročie úmrtia

Študovala na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, pôsobila na gymnáziu v Banskej Bystrici ako profesorka. Pracuje v oblasti výskumu slovenského spisovného jazyka, najmä tvorenia slov. Pozornosť venuje aj otázkam jazykovej kultúry a jazykovej výchovy, zaoberala sa konfrontačným štúdiom českej a slovenskej lexiky. Pracovala ako referentka Jazykovedného odboru Matice slovenskej v Martine, neskôr pracovala v Jazykovednom ústave Slovenskej akadémie vied a umení v Bratislave a v Ústave slovenského jazyka SAV v Bratislave.

Literatúra:

Dvonč, Ladislav: *Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1976 - 1985)*. Bratislava, Veda 1997, S. 324 - 325.

<http://www.impulzrevue.sk/article.php?548>

http://www.postoy.sk/rip_marta_marsinova

SLOVÁK, NIKITA

dramatik, scenárista, režisér

*3.6.1965 Žilina

50. výročie narodenia

Vyštudoval Gymnázium v Žiline. V roku 1983 pôsobil v DJZ v Prešove ako herec, v roku 1989 Mestskom divadle Žilina ako dramaturg, neskôr v Bábkovom divadle Žilina ako umelecký šéf. V roku 1996 pôsobil v Bratislave ako režisér v slobodnom povolání.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 1220.

PALČEK, PETER

profesor, vedúci Katedry materiálneho inžinierstva

*4.6.1950 Košeca

65. výročie narodenia

Študoval na SPŠS v Dubnici a na VŠD v Žiline na Fakulte SET, interný aspirant v odbore fyzikálna metalurgia a medzné stavy materiálov. V roku 1997 bol menovaný za profesora

pre materiálové inžinierstvo. Pracoval ako asistent na Katedre mechanickej technológie. Publikuje vo vedeckých časopisoch a zborníkoch. Od roku 2003 je vedúcim katedry, spolupracuje so zahraničnými univerzitami a s podnikmi (Matador a.s. Púchov, Slovenské elektrárne a.s., SPP a.s., KLF ZVL OMNIA Žilina a.s.). Jeho publikačná činnosť: Náuka o materiály, Konštrukčné materiály, Materiálové charakteristiky, Experimentálne metódy v materiálovom inžinierstve.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1024-1025.

SMARŽOVÁ, PETRA

športovkyňa

*4.6.1990 Valšské Meziříčí

25. výročie narodenia

Od svojich 3 rokov žije v Žiline. Absolvovala športové gymnázium v Žiline. Od detstva sa venuje zjazdovému lyžovaniu, úspešne reprezentuje Slovenskú republiku. V roku 2010 vybojovala bronz na zimných paraolympijských hrách vo Vancouvri v disciplíne obrovský slalom. V sezóne 2010 sa stala držiteľkou Krištáľového glógu, keď vyhrala päťoročné pretekov za sebou. V roku 2011 ma MS v talianskom Sestriere získala dve strieborné medaily.

Literatúra:

<http://www.sportency.sk/encyclopedia/?q=content/smar%C5%BEov%C3%A1-petra>

MIKS, JOZEF

hudobný skladateľ, zbornajster, pedagóg

*12.6.1880 Bytča

†19.12.1948 Trenčín

135. výročie narodenia

Pôsobil vo svojom rodisku ako riaditeľ školy od roku 1912 až do odchodu na dôchodok v roku 1940. Venoval sa predovšetkým hudbe – zhudobnil verše Sidónie Sakalovej, komponoval hudbu k divadelným hrám, skladal i detské piesne. Viedol miešaný detský spevok. Jeho koníčkom bolo i ovocinárstvo, pracoval na krížení sort a vypestoval novú odrodu jablák. Bol členom vedenia celoslovenskej ovocinárskej spoločnosti.

Literatúra:

Prikryl, Eubomír Viliam : Bytča. Žilina : Knižné centrum, 2002. S. 72.

SPIŠÁK, VLADIMÍR

lekár, primár interného oddelenia

*19.6.1950 Košice

65. výročie narodenia

Študoval v Trenčíne, neskôr na Lekárskej fakulte UPJŠ Košiciach odbor všeobecné lekárstvo. V rokoch 1996-97 absolvoval vzdelanie v manažmente Efektívne vedenie ľudí a tímov a Finančná analýza pre manažérov. V rokoch 1990-2003 pracoval ako primár interného oddelenia A NsP v Žiline. Od roku 2003 je primárom zjednoteného interného oddelenia a oddelenia arytmií a koronárnej jednotky. Je hlavným investigátorom 10 medzinárodných výskumných štúdií, priekopníkom v diagnostike a liečbe vysokého krvného tlaku, zakladateľom prvej ambulancie pre hypertenziu v Žilinskom kraji.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1238.

KERÁK, JOZEF

insitný sochár, drotár

*22.12.1891 Veľké Rovné

†28.6.1945 Veľké Rovné

70. výročie úmrtia

Od detstva chodil ako drotár po strednej Európe a po ďalších krajinách. Dôverná znalosť materiálu a neobyčajná technická zručnosť mu umožnili modelovať hustým či redším spájaním špirálovito stočeného alebo rovného drôtu priesvitné figúry, ktoré pripomínajú bohato rozkreslenú, poeticky jemnú perokresbu v priestore. Jeho práce sú zastúpené v zbierkach Považského múzea v Žiline-Budatíne.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník K-L. - Zv. III. - Martin : Matica slovenská, 1989. S. 70.

Biografický lexikón Slovenska IV. CH-Kl. Martin : Slovenská národná knižnica, 2010. S. 492.

DUBEC, ANTON

matematik, pedagóg

*3.2.1906 Rajec

†29.6.1975 Bratislava

40. výročie úmrtia

Gymnázium absolvoval v Žiline. Po absolvovaní pražskej univerzity pôsobil ako profesor na stredných školách. Bol významným predstaviteľom v odbore matematiky na Slovensku. Povzniesol vyučovanie matematiky na stredných školách, keď kládol dôraz na objasnenie jej základov a logický rozvoj vedomostí na množinovom základe. Je autorom alebo spoluautorom mnohých učebníc, ako aj článkov z odboru matematiky.

Literatúra:

Biografický lexikón Slovenska II. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. S. 343-344.

HORECKÝ, ANTON

básnik, katolícky kňaz

*29.6.1785 Varín

†4.11.1857 Dražovce

230. výročie narodenia

Gymnázium navštevoval v Žiline a teológiu študoval v Biskupskom kňazskom seminári sv. Ladislava kráľa v Nitre. Za kňaza ho vysvätili v roku 1808. Ako kaplán pôsobil v Papradne. Farárom bol od roku 1811 v Bytčici, od roku 1821 v Lietave a od roku 1850 v Dražovciach. V rukopise zostala jeho obsiahla časomerná príležitostná skladba Ménospev Ondrejovi Koszper z roku 1827. Je to veršovaná gratulácia Ondrejovi Kosperovi, farárovi v Tepličke nad Váhom. Táto skladba je v čirej stredoslovenčine selankového rázu.

Literatúra:

Paštedka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 512-513.

Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 561-562.

KUKUC, ŠTEFAN

Ing.,arch.

*29.6.1935 Suchá Hora

80. výročie narodenia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY : Základná a materská škola Žilina-Nová Mojšová-Lúčka,1990

Polyfunkčný dom ZILCAR,Žilina-Závodie,1998

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Útulňa Terchová,1995

Polyfunkčný dom ZAMRAD-DETKO Žilina,1999

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 86-87.

TVRDÝ, PETER

jazykovedec, knihovník, prekladateľ, lexikograf, pedagóg

*29.6.1850 Žilina

†24.2.1935 Myjava

165. výročie narodenia

80. výročie úmrtia

viď. február

ŠIŠKOVÁ, ANNA

herečka

*30.6.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Študovala na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove. Účinkovala v ochotníckom súbore Makyta v Púchove. Na prešovskom javisku zaujala dievčenskými kreáciami. Je predstaviteľkou postáv mladých hrdiniek, ktoré majú podtón hravosti a melanchólie. Spája v nich lyrický dievčenský pôvab so zvecneným skonkrétňovaním. V roku 2001 získala cenu Český lev za hlavnú ženskú úlohu vo filme Musíme si pomáhať.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1309.

Mrlían, Rudolf: Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava: Veda, 1990. S. 418.

JÚL

BARČIAKOVÁ, ZITA

maliarka

*1.7.1945 Lietavská Svinná

70. výročie narodenia

V rokoch 1967-1972 študovala na VŠVU v Bratislave na Oddelení voľnej maľby a gobelínu u L. Čemického a P. Matejku. Tvorí v oblasti maľby, kresby a tapisérie. Z tvorby: Šťastný život 1979, art protis. Spoločenský pavilón Hliny V, Žilina. Smútočný kvet 1979, gobelíny. Sobášna sieň Veľké Rovné. Krajina s ružou. Kravka 1982-1983, ručne tkané gobelíny. Sobášna sieň v Divine.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina: Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 7.

Malý, Zbyšek: Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997. I. A-Č. – Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 87.

MASSÁNYI, ŠTEFAN

chemický inžinier, predseda zboru Žilincov

*2.7.1925 Žilina

90. výročie narodenia

Autor mnohých patentov, organizátor, bývalý člen ČSVTS, publicista, autor koncepcie vytvorenia vedecko-výskumnej základne textilného priemyslu na Slovensku, iniciátor založenia troch takýchto výskumných ústavov, medzi nimi Výskumného ústavu textilnej chémie v Žiline. Držiteľ ocenenia Žilinského samosprávneho kraja za vedeckú činnosť a spoluzakladateľ Zboru Žilincov.

Literatúra:

<http://zilina-gallery.sk/picture.php?/6106/category/533>

HODOŇOVÁ, BOHUMILA

stavebná technička

*5.7.1950 Žilina

65. výročie narodenia

Študovala na SPŠS v Žiline odbor pozemné stavby. V roku 1995 absolvovala skúšku odbornej spôsobilosti pre činnosť stavebný dozor, s odborným zameraním na pozemné stavby, v roku 2001 pre vodohospodárske stavby a získala odbornú spôsobilosť pre verejné obstarávanie. Pracovala ako projektantka pre pozemné stavby v Oceleových konštrukciách v Žiline, ako technik prípravy výroby v Pozemných stavbách Žilina, na Mestskom investorskom útvare v Žiline, komplexný výkon inžinierskej činnosti.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 451.

TVRDÝ, JURAJ

katolícky kňaz, cirkevný hodnostár

*5.7.1780 Žilina

†23.11.1865 Nitra

235. výročie narodenia

150. výročie úmrtia

Po absolvovaní základných škôl vo svojom rodisku študoval od r. 1797 teológiu v biskupskom kňazskom seminári v Nitre. Za kňaza ho vysvätili v r. 1803. Pôsobil ako tajomník biskupstva v Nitre (1804) neskôr ako kaplán v Drietome, farár vo Visolajoch, Púchove. Stal sa vicearchidiakonom a prísediacom nitrianskej biskupskej stolice. Od r. 1832 pôsobil v Nitre vo vysokých cirkevných funkciách. Zaslúžil sa o založenie Matice slovenskej i Spolku svätého Vojtecha. Prispieval na rozvoj základných a stredných škôl. Pomáhal chudobným študentom.

Literatúra:

Pašeka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1419-1420.

Halaj, Dušan : Žilina - dejiny a prítomnosť. Martin : Osveta , 1975. S. 228.

BAUER, LADISLAV

inžinier, architekt

*7.7.1925 Jedľové Kostolany

90. výročie narodenia

Študoval na FA VŠT v Brne. Pracoval ako projektant, neskôr riaditeľ Stavoprojektu Žilina, od roku 1971 ako vedúci projektant IPO stavieb Bratislava. Podieľal sa na projektoch územných plánov arekreačných oblastí.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE: Dom smútku v Žiline, Vysoká škola dopravná v Žiline v kolektíve, Výskumný ústav dopravný v Žiline, Smerný územný plán Púchovská priehrada, Hričovská priehrada, rekreačné oblasti a stavby.

Literatúra:

Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 12-13.

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

HARANT, MICHAL

matematik, geometer

*10.7.1920 Žilina

†18.7.1995 Praha

95. výročie narodenia

20. výročie úmrtia

Po ukončení štúdií na Karlovej univerzite v Prahe a na Slovenskej univerzite v Bratislave pôsobil na Prírodovedeckej fakulte v Bratislave, kde bol aj dekanom. V rokoch 1959 - 1960 zorganizoval premiestnenie Vysokej školy dopravnej z Prahy do Žiliny. Pôsobil na nej ako profesor i ako prorektor.

Literatúra:

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 173.

Biografický lexikón Slovenska III. G-H. Martin : Slovenská národná knižnica, 2007. S. 360-361.

MORAVČÍKOVÁ, OTÍLIA

autorka poviedkovej prózy

*10.7.1970 Žilina

45. výročie narodenia

Po skončení Konzervatória študovala Učiteľstvo odborných umeleckých predmetov a hudobnú pedagogiku na Univerzite M. Bela v Banskej Bystrici. Doktorantské štúdium skončila na tejto univerzite v roku 2006. Je členkou Spolku slovenských spisovateľov. V roku 2001 dostala ocenenie – Cena prednostu krajského úradu za svoj debut Čakanka (1999).

Literatúra:

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knížné centrum, 2009. S. 167.

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : *Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina*. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 17.

MEŠKO, VILIAM

hudobník, spevák, rezbár

*15.7.1940 Terchová

75. výročie narodenia

Venuje spevu, tancu a hre na hudobných nástrojoch (husle prim, husle kontra, heligónka, ústna harmonika, basa, akordeón, rôzne píšťalky, fujara, drumbľa a i.). Ako 13-ročný sa stal primášom terchovskej mládežníckej muziky, teraz je primášom najstaršej terchovskej muziky. So svojou muzikou sa zúčastnil na mnohých festivaloch doma i v zahraničí, kde získal rôzne ocenenia. Realizovali viaceré nahrávky. Vydal LP-platňu a čo je výnimočné, ako dosiaľ jediný nahral a naspieval sám ako multiplayback (všetky nástroje) kazetu Na terchovskom moste v rozhlase a v OPUS-e kazetu aj CD Veruže mi zahraj ako multiplayback. Ako rodák z Terchovej často vystupuje na festivale Jánošíkove dni, celý život reprezentuje Jánošíkov kraj, obec Terchová mu udelila čestné občianstvo (2005).

Literatúra:

In: *Terchová*. – Roč. 16, Č. 5. (2005), s. 6.

<http://slavni.terchova-info.sk/osobnost/viliam-mesko/>

HANULÍK, DANIEL JÁN CHRYZOSTOM

básnik, učiteľ, kňaz

*22.7.1745 Predmier

†3.9.1816 Carei (Rumunsko)

270. výročie narodenia

Je autorom príležitostnej poézie. Vydal 75 básnických diel, prevažne ód, elégií, dedikačných a pohrebných básní. Svetový ohlas získal vydaním 4 kníh Lyriky. Osvietenský charakter jeho poézie spočíva v stvárnení témy lásky k vlasti, oslavy mieru, bratstva medzi ľuďmi a národmi. Jeho tvorbu charakterizuje vycibrenosť básnického jazyka a štýlu.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník E-J. Zv.2. Martin : Matica slovenská, 1987. S. 284.
Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 447-448.

KRUŠINSKÝ, ŠTEFAN

architekt

*22.7.1940

75. výročie narodenia

NAJVÝZNAMNEJŠIE PROJEKTY: Rímsko-katolícky kostol Žilina-Vlčince, 1992
Rímsko-katolícky kostol Hôrky, 1994, spolupráca Ing. arch. Vl. Barčiak, Ing. arch. Vl. Krušínský
Rímsko-katolícky kostol Stráža, 1995, spolupráca Ing. arch. Vl. Barčiak, Ing. arch. Vl. Krušínský

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.
Dulla, Matúš – Moravčíková, Henrieta H. : Kto je kto v architektúre na Slovensku : Architektúra. Urbanizmus. Interiérová tvorba. Interiérový design. Výstavníctvo. Bratislava : ISA, 1995. S. 85.

KUBA, PETER

umelecký šéf, bábkoherec, režisér, herec, moderátor detských programov

*24.7.1950 Žilina

65. výročie narodenia

Vyštudoval SVŠ v Žiline, VŠMU v Bratislave, Divadelnú fakultu. V roku 1968-69 pôsobil v Divadle SNP v Martine ako herec-élev, neskôr pôsobil v Bábkovom divadle v Žiline ako bábkoherec. Pracoval v Divadle pre deti a mládež Trnava, herec, režisér. Založil Divadlo/Škola Ludus, nové profesionálne divadlo a škola pre deti a mládež. Je autorom divadelných hier, televíznych relácií pre deti a mládež. Získal hlavnú cenu medzinárodného festivalu za Jarné prebudenie.

Literatúra:

Mrltan, Rudolf : Encyklopédia dramatických umení Slovenska 1 A-L. Bratislava : Veda, 1989. S. 637-638.
Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 731-732.

ČANDOVÁ, ANITA

grafická tvorba

*29.7.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Venuje sa grafickej tvorbe, textilnej tvorbe a spracovaniu výtvarných objektov.

Výtvarná Žilina '98 = : Art works of Žilina '98 : "Dialogy" : Považská galéria umenia Žilina 10. júl - 23. august 1998 /. Žilina : Považská galéria umenia, 1998. S. 10.

MILEC, IVAN

diplomat, právnik
*12.1.1896 Žilina
†29.7.1980 Bratislava

35. výročie úmrtia

Po maturite a právnických štúdiách pôsobil v diplomatických službách v Prahe, potom ako riaditeľ študijného oddelenia reparačnej komisie v Budapešti, neskôr na sekretariáte národov v Ženeve. Preložil do francúzštiny niektoré ľudové povesti z Dobšinského zberok, ktoré potom vydal vo Švajčiarsku pod názvom *Contes Slovaque*.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 185.

POPLUHÁR, JURAJ

lekár
*29.7.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Ukončil Gymnázium v Žiline, Lekársku fakultu v Prahe, v Martine. Absolvoval rôzne stáže na domácich aj zahraničných ortopedických pracoviskách. Od roku 1981 NsP Žilina, Ortopedické oddelenie, ordinár, vedúci lekár, od 2001 primár. Má významný podiel na odbornom, organizačnom rozvoji detskej ortopédie na Slovensku, podiel na vytvorení samostatného oddelenia detskej ortopédie v Žiline.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1099.

FRÁTRIK, JÁN

básnik, literárny vedec, prekladateľ, učiteľ
*09.10.1916 Žilina
†31.7.2000 Žilina

15. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziu v Žiline, v rokoch 1946 - 1949 absolvoval Pedagogickú fakultu v Bratislave. Pôsobil ako učiteľ na viacerých stredných školách. Od roku 1976 žil na dôchodku v Žiline. Debutoval zbierkou básní venovaných rodnému kraju *Vám, rodní moji* (1941). V roku 1994 vydal syntetizujúcu monografiu *Slovenská katolícka moderna v premenách času*. Prekladal nemeckú a francúzsku poéziu.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 106.

Biografický lexikón Slovenska II. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. S. 644-645.

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 71.

AUGUST

DILONG, RUDOLF

básnik, prozaik, dramatik, kňaz

*1.8.1905 Trstená

†7.4.1986 Pittsburgh, PA (USA)

110. výročie narodenia

Študoval na gymnáziu v Trstenej, vstúpil do františkánskej rehole a po noviciáte prešiel viaceré kláštory, absolvoval r. k. teológiu naposledy v Žiline, študoval aj na Filozofickej fakulte UK v Bratislave. Počas druhej svetovej vojny pôsobil ako vojenský kňaz na východnom fronte, r. 1945 emigroval cez Rakúsko do Talianska a napokon 1947 do Argentíny, kde bol duchovným slovenských emigrantov vo františkánskom kláštore v Buenos Aires, od 1965 žil v kláštore Sv. Rodiny v Pittsburgu v USA. Mimoriadne plodný spisovateľ, autor početných zbierok poézie vydaných na Slovensku i v emigrácii, reprezentant slovenskej katolíckej moderny.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 79-80.

Válek, Igor : *Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja*. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 59.

Biografický lexikón Slovenska II. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. S. 255-256.

ŠVEC, PETER

komerčný fotograf, počítačový grafik

*7.8.1965 Terchová

50. výročie narodenia

Vyštudoval odbor Zvuková a obrazová technika na SVŠT - Elektrotechnickej fakulte v Bratislave. Prvý fotoaparát dostal ako šesťročný. S fotografiou sa zoznamoval na strednej škole vo fotografickom krúžku. Ďalšie znalosti v oblasti fotografie získal ako samouk. Vlastnej tvorbe sa venuje od svojich 27 rokov. V ostatných rokoch pracuje ako počítačový grafik, venuje sa komerčnej fotografii.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenenzyklopädien AG, 2006. S. 1352.

<http://www.eantik.sk/autor/1410/svec-peter/>

FERKO, VLADIMÍR

prozaik, autor literatúry faktu a diel pre deti a mládež, publicista

*10.8.1925 Veľké Rovné

†24.10.2002 Bratislava

90. výročie narodenia

Je zakladateľskou osobnosťou literatúry faktu na Slovensku a tvorcom kníh pre deti a mládež. Debutoval cestopisnými reportážami z Číny, publicistikou a knihou non-fiction pre deti. Postupne vydával ďalšie diela pre deti a mládež. Výber z umeleckých reportáží vyšiel v knihe *Zlatá nostalgia* (1975). Základné diela literatúry faktu predstavujú diela *Kniha o Slovensku a Svetom moje svetom* (1978), v ktorých stvárnil dve zo svojich celoživotných tém - drotárstvo a Slovensko. Deťom a mládeži adresoval rozprávky *Sedmohlások*, *Slovník na každý deň*, *Slncový kolotoč*, *Tisíc násobný dukát*, *Príbehy dračích cisárov*. Vrcholom jeho tvorby pre deti a mládež je moderná vlastiveda *Slovensko, moja vlasť* (1996). V roku 2000 vydal knihu esejí *Zákon smotany*.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 100-101.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 68-69.

ČAPKA, MARIÁN,

maliar a ilustrátor, grafik

*14.8.1950 Žilina

65. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave a v rokoch 1971-1977, na oddelení voľnej grafiky a knižnej tvorby u profesora A. Brunovského. Venuje sa voľnej grafike a knižnej ilustrácii pre deti a mládež. Svoj umelecký výraz vytvára na dokonalosti detailu i celku námetu ilustrácie. Ilustroval knihy: *Do školy*, *Kto kam išiel a čo našiel*, *Myška a jej chyžka*, *Sen o belasom jazere*, *Čertovo rebro*, *Na lúke*, *v lese*, *na poli* a iné.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 20.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997. I. A-Č. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 290.

NOVÁKOVÁ, ELENA

vedúca Ústavu mikrobiológie a imunológie

*14.8.1960 Lučenec

55. výročie narodenia

Študovala na Gymnázium v Žiline, po ukončení pokračovala na LF hygienickej KU v Prahe. Od roku 1985 pracovala v OÚNZ v NsP Žilina ako lekárka mikrobiologického odde-

lenia, od roku 2003 ako primárka oddelenia klinickej mikrobiológie, od roku 1995 bola vedúcou Národného referenčného centra pre hemofilové infekcie v Žiline. Podieľala sa na príprave a zavedení očkovania proti hemofilovým infekciám v SR a Rumunsku, na výskume krvou prenosných infekcií v stomatologickej praxi - projekt INCO COPERNICUS. Je spoluautorkou viacerých odborných publikácií, autorkou odborných článkov v domácich aj zahraničných časopisoch. Zúčastňuje sa na medzinárodných a domácich odborných podujatiach.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 987.

ČAPKA, FERDINAND

architekt

*15.8.1905 Viedeň

†3.9.1987 Rajecké Teplice

110. výročie narodenia

Akadémiu výtvarných umení absolvoval vo Viedni a v Prahe. Po skončení školy pracoval ako samostatný architekt. Realizované diela: Železničná stanica v Žiline, Tržnica v Žiline, Sídliisko Hliny I., IV., VII. v Žiline, Hotel Boboty vo Vrátnej, Kunerad - prestavba vypáleného zámku, Rajec - meštianska škola a obytný dom, Žilina - Reduta, Žilina - učňovská škola, údolná stanica výťahu vo Vrátnej, Vrátna - Detský domov, prestavba synagógy v Žiline v spolupráci s Ing. Bauerom, Ing. Stuchlom, Žilina - Odborový dom, Žilina - obytné bloky - Studničky, Štefánikova ulica, Žilina - Vysoká škola dopravná, Rajecké Teplice - smerný územný plán, Rajecké Teplice, Žilina - Všeobecná úverová banka, Žilina I. - internáty VŠD, Žilina II - internáty a mnoho ďalších.

Literatúra:

Slovník súčasného slovenského umenia. Bratislava : SFVU, 1967. S. [68].

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997. I. A-Č. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 290.

MARTINČEK, JOZEF

katolícky kňaz, národovec, publicista

*15.8.1855 Varín

†13.2.1937 Syracuse (USA)

160. výročie narodenia

Strednú školu navštevoval v Žiline a v Maďarsku. Teológiu študoval v Banskej Bystrici. Pôsobil ako r.k. kňaz na rôznych miestach a v roku 1904 emigroval do USA. Tu pracoval ako ľudovovýchovný pracovník, organizátor divadelného ochotníctva, kultúrneho a náboženského života amerických Slovákov. V roku 1907 bol spoluzakladateľom Slovenskej ligy v Amerike a ďalších náboženských a krajanských spolkov. Bol signatárom Cleveľandskej deklarácie o právach Slovákov na sebaurčenie z roku 1915 a zúčastnil sa príprav

na prijatie Pittsburgskej dohody v roku 1918. Je autorom vlasteneckej básne "Slovenská Marsaillesa".

Literatúra:

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 177.

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 887-888.

TRETINÍKOVÁ, DANA

novinárka, šéfredaktorka, majiteľka vydavateľstva

*16.8.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Študovala na Gymnázium v Žiline, 1979-84 na VŠDS Fakulte PEDaS v Žiline odbor prevádzka a ekonomika cestnej a mestskej dopravy. V rokoch 1990-93 študovala na Pražskej fotografickej škole. Začala pracovať v Slovošporte Žilina na zákazníckom oddelení, neskôr pracovala v Štátnych lesoch Liptovský Hrádok ako ekonómka, v rokoch 1992-96 pracovala ako vydavateľka v regionálnom vydavateľstve mesačníka Liptovský magazín. Publikovala v odborných časopisoch, je autorkou monografie.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 1386.

BUJŇÁK, JÁN

pedagóg, profesor na ŽU

*23.8.1950 Bijacovce

65. výročie narodenia

Vyštudoval SVŠ Levoča, na VŠD v Žiline, VŠDS Žilina vedecká aspirantúra, v roku 1986 docentúra, 1998 profesúra. V rokoch 1973-74 pracoval ako projektant v ŠUDOP v Košiciach, 1974-87 VŠD Žilina ako inžinier pre výskum, v rokoch 1995-98 VŠDaS Žilina ako prodekan Stavebnej fakulty, 1998-2002 ŽU ako dekan a od roku 2002 ako rektor ŽU. Publikoval rôzne odborné práce. Je členom viacerých vedeckých rád.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 173.

ZELNÝ, JÁN

entnomológ, dobrovoľný ochranca prírody

*26.8.1920 Žilina

†27.9.1995 Žilina

20. výročie úmrtia

95. výročie narodenia

Rodák zo Žiliny sa od mladosti venoval svojej záľube, entomológii. Postupne sa vypracoval na skúseného lepidopterológa – parnassiológa. Svoje vedecké zistenia a postrehy zverejšňoval prostredníctvom odborných príspevkov. Spolupracoval s rôznymi inštitúciami (Prírodovedecké múzeum vo Viedni, v holandskom Leidene). Patril k zakladajúcim členom Slovenskej entomologickej spoločnosti i Slovenského zväzu ochrancov prírody.

Literatúra:

Štollman, Andrej : In memoriam Ján Zelný: In: Vlastivedný zborník Považia 18. Žilina : Považské múzeum v Žiline. S.176-177.

CIMMERMANN, ANTON

inžinier, architekt

*28.8.1930 Svätý Anton

†29.10.1982 Bratislava

85. výročie narodenia

Študoval na SVŠT u profesora Bwlluša a na VŠVU v Bratislave u profesora Vilhana. Začínal ako pomocný učiteľ v meštianskej škole v Žarnovici, pôsobil v Stavoprojekte v Žiline ako vedúci ateliéru.

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE : Krytá plaváreň Žilina, 1960

Matica slovenská Martin, 1974, spoluautor Ing. arch. D. Kuzma.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997. I. A-Č. – Ostrava : Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 267-268.

VÁH, JURAJ

dramatik, prozaik

*29.8.1925 Žilina

†3.10.1976 Žilina

90. výročie narodenia

Vlastným menom Henrich Herzog. Študoval na gymnáziu v Žiline, kde aj v roku 1945 zmaturoval. Pracoval v Československom rozhlase v Bratislave i v Banskej Bystrici, pôsobil aj ako dramaturg v divadlách v Bratislave, Martine a v Trnave. Knižne vyšla jeho hra *Ticho* (1948). Je autorom viacerých dramatizácií podľa predlôh svetových autorov. Tieto dramatizácie boli súčasťou repertoáru takmer všetkých slovenských i niektorých českých profesionálnych divadiel.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 486-487.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 223-224.

WEINWURM, FRIDRICH

architekt

*30.08.1885 Borský Mikuláš

† ?.1942

130. výročie narodenia

Od roku 1898-1906 študoval na technickej univerzite v Drážďanoch a v Berlíne. Po 1. svetovej vojne, v ktorej bol ťažko ranený bol samostatným architektom, neskôr učiteľom na stavebnej priemyselnej škole, asi od roku 1923 pracoval v spoločnej projektovej kancelárii s I. Vécseim v Bratislave. V roku 1941 bol väznený gestapom v Ilave. Zomrel za nevyjasnených okolností asi v roku 1942. Architektonickou tvorbou, publikačnou, organizačnou a prednáškovou činnosťou mimoriadne zasiahol do dejín modernej slovenskej architektúry. Bol autorom mnohých stavieb v Žiline, napr. administratívna budova bývalej Žilinskej portlandcementovej továrne, Gunduličova ul.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 354.

SEPTEMBER

KOVALČÍK, JURAJ

projektant

*2.9.1955 Žilina

60. výročie narodenia

Juraj Kovalčík študoval v rokoch 1971-75 na SPEŠ v Žiline, v r.1978-83 študoval na VŠDS v Žiline odbor zabezpečovacia a oznamovacia technika. Postupne získal rôzne certifikáty a oprávnenia k vykonávaniu projektovej činnosti. Pracoval ako projektant a vedúci projektant v rôznych firmách (Pamiatkostav Žilina, Automatizácia železničnej dopravy, vedúci projekčného pracoviska Žilina...). Podieľal sa na projektovaní METRA, letisko Košice, spolupracuje pri riešení projektovania diaľnic, je členom Komory stavebných inžinierov.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 700.

URBANOVSKÝ, JOZEF

rímskokatolícky kňaz

*1.9.1793 Maršová

†2.9.1865 Maršová

150. výročie úmrtia

Po štúdiách teológie a vysvätení za kňaza (1817) pôsobil ako zámocký kaplán v Maršovej, a ako farský kaplán v Starej Turej a v Modre, ako farár v Leopoldove a v Čachticiach. Za činnosť v slovenskom národnom hnutí ho ostrihomský arcibiskup r. 1850 suspendoval z kňazskej stanice v Čachticiach. Potom žil v Maršovej a v Predmieri, kde až do smrti hospodáril na rodinných majetkoch.

Literatúra:

Pašeka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1429.

Karasová, Dagmar : Maršová - Rašov. Čadca : Magma, 2009. S. 29.

ŠIŠKOVÁ, ALENA

textilná výtvarníčka

*3.9.1965 Žilina

50. výročie narodenia

Študovala na VŠVU v Bratislave. Venuje sa odevnému dizajnu, voľnej textilnej tvorbe, miniatúram a šperkom. Svoju tvorbu vystavovala v r. 1994 v Žiline.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 98.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2006 Šan–Šta. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2006. S. 185–186.

BARDYS CHRYZOSTOM, OFM, JÁN

františkánsky kňaz, ľudový misionár a osvetový pracovník

*17.9.1900 Námetovo

†17.8.1946 Žilina

115. výročie narodenia

Od r. 1933 pôsobil ako kňaz v žilinskom františkánskom kláštore. Vyznačoval sa nezvyčajnou horlivosťou, obetavosťou a sklonmi k mystike. Z celej jeho osobnosti vyžarovalo osobité čaro, ktorým si podmaňoval stovky veriacich. Za neznámych okolností bol úkladne zavraždený pri kríži na okraji obce Bánová, keď sa pešo vracal do neďalekej Žiliny. Zachovala sa jeho vrúcna modlitba, z ktorej úryvok znie takto: "Ó oheň, ako med sladký, oblažujúci nadovšetko bohatstvo, ó Bože, moja Láska, prenikni na raneného, uzdrav

trpiaceho, ukáž sa teba milujúcemu! Hľa, všetka moja túžba sa upiera k tebe. Ty si všetko, čo moje srdce hľadá. K tebe vzdychá moja duša, celá moja bytosť smáďi po tebe..." Na pamiatku jeho tragickej smrti vyšiel obrázok s textom: P. Ján Chryzostom Bardys (Žilina 1946).

Literatúra:

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 55-56.

ŽABKAY, ERNEST

právník

*17.9.1910 Žilina

†03.6.1996 Žilina

105. výročie narodenia

V rokoch 1916 až 1933 študoval na Rímskokatolíckej ľudovej škole, neskôr Štátnej reálke v Žiline a Právnickej fakulte v Bratislave. Patril medzi najvýznamnejších advokátov na Slovensku. Bol obhajcom prvého slovenského prezidenta Jozefa Tisu pred Národným súdom. Spoluzakladateľ Slovenskej horskej služby a dlhoročný predseda Zboru Žilincov. Bol aj organizátorom a autorom obnovy výtvarného vzhľadu Mariánskeho námestia v Žiline. Bol čestným občanom Mesta Žilina (14. 12. 2009).

Literatúra:

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 185.

Zbor Žilincov 1990 - 2000, 10 rokov činnosti. Žilina : EDIS, 2001. 18 s.

ĎURINÍK, PAVOL

bankár

*21.9.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Je absolventom VŠDS Žilina, Fakulta strojárská a elektrotechnická, odbor Kybernetika v doprave a spojoch. V r. 1998 získal titul PhD. v ekonomike, absolvoval rôzne odborné kurzy a stáže doma a v zahraničí. Od r. 2003 je prezident a predseda predstavenstva Dexia banky Slovensko. Je autorom výskumných a odborných prác, napr.: *Metódy riešenia okružných jazd, Vplyv dynamiky človeka na riadenie dopravného prostriedku* a pod.

Literatúra:

POHRONSKÝ, JÁN

prozaik, spisovateľ pre deti a mládež

*2.7.1908 Brezno

†23.9.1995 Žilina

20. výročie úmrtia

Ján Pohronský, pôvodným menom Ján Perner, je rodák z Brezna, kde prežil neľahkú mladosť. Vyučil sa za fotografa ale neskôr pôsobil ako pisár na notárskom ale aj ako súdny úradník. Od roku 1949 sa jeho trvalým bydliskom stáva Žilina. V roku 1959-1968 vykonáva funkciu právnika na riaditeľstve Slovenskej kniže v Žiline, po dovŕšení šesťdesiatich rokov odchádza do dôchodku. Rozsiahla tvorba Jána Pohronského vznikala prevažne v Žiline. Jeho románový debut *Niet ďalej cesty*, ktorý vydala Matica slovenská v roku 1947, hodnotila kritika veľmi priaznivo a Pohronského označila za pokračovateľa M. Figuli, D. Chrobáka a F. Švantnera.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 370.

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 180.

KRMAN, DANIEL

evanjelický superintendent, teológ, cirkevný činiteľ

*28.8.1663 Omšenie

†24.9.1740 Bratislava

275. výročie úmrtia

Rodinu Krmanovcov poznačilo náboženské prenasledovanie, museli sa často sťahovať, preto vystriedal viacero škôl (Sobotište, Drietoma, Diviacka Nová Ves, Bielice). Študoval na gymnáziu vo Vratislavi (od r.1678), kde v tom čase pôsobil jeho strýko, bývalý galejník, Tobiáš Masník. Spolu s ním odišiel do Drážďan a Lipska, kde ho v r. 1682 prijali na teologickú akadémiu. Teologické štúdiá dokončil 25.10.1683. Neskôr pôsobil ako rektor školy v Ilave (1684), po jej zrušení v Mošovciach, farár v Turej Lúke (1687), na Myjave (1690). Zaslúžil sa tu o nový kostol (1697), čo sa stretlo s odporom myjavského zemepána K. Erdodyho, ktorý ho dal uväzniť na zámku v Čachticiach pre poburovanie. Z väzenia sa mu podarilo utiecť. Odišiel do Nemecka ako súkromný učiteľ. Na myjavskú faru sa vrátil v októbri 1700, farár v Žiline (1704). Prihlásil sa k prívržencom Františka Rákociho II. (marec 1707) a v Žiline mu posvätil osem nových zástav. Tlačou vydal viacero kázní, najväčšou je pohrebná kázeň žilinskému tlačiarovi J. Dadanovi, kde hovorí o veľkosti

Božieho slova a potrebe ustavičného vzdelávania sa. Patril medzi pozoruhodných autorov polemickkej literatúry. Svoj slovenský, vlastenecký postoj vyjadril v duchovnej piesni "Chvála budiž tobě, náš předobry Bože, z tak velikého dobrodiní" a najmä v dnes už nezvestnej - rozprave "De Slavorum origine disertatio" (Rozprava o pôvode Slovákov).

Literatúra:

Uhorskai, Pavel – Tkáčiková, Eva: Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 2. M-Z. Liptovský Mikuláš : Transcius, 1997. S. 149-150.

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 175.

ZELNÝ, JÁN

entnomológ, dobrovoľný ochranca prírody

*26.8.1920 Žilina

†27.9.1995 Žilina

20. výročie úmrtia

95. výročie narodenia

viď. august

HLOŽNÍK, PETER

sochár

*29.9.1945 Svederník

70. výročie narodenia

V rokoch 1959-1963 študoval na SŠUP v Bratislave u profesora T. Luga a v rokoch 1963-1969 na VŠVU v Bratislave u profesorov F: Štefunku a J. Kostku. Venuje sa prevažne komornej plastike, kresbe, ale aj monumentálnej tvorbe spojenej s architektúrou. Žije a tvorí v Bratislave.

Literatúra:

Valachová, Milada: Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 44.

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 449.

OKTÓBER

HOLLÝ, MARTIN

herec, režisér

*08.6.1904 Moravské Lieskové

†1.10.1965 Žilina

50. výročie úmrtia

Významný slovenský divadelný, ale aj rozhlasový režisér realistického zamerania. Jeho pôsobeniu v profesionálnom divadle predchádzala viacročná úspešná režijná a herecká práca v ochotníckych súboroch miest, kde pôsobil. V rámci Ústredia slovenských ochotníckych divadiel sa podieľal na skvalitnení divadelníctva a osobitne jeho režijnej zložky na Slovensku. Ako profesionálny režisér bol známy svojimi realistickými inscenáciami, ktoré sa vyznačovali psychologickou prepracovanosťou.

Literatúra:

Mrlían, Rudolf: Encyklopédia dramatických umení Slovenska 2 M-Ž. Bratislava: Veda, 1990. S. 471-472.

MUDROCHOVÁ, ANITA

autorizovaný architekt

*1.10.1950 Žilina

65. výročie narodenia

V rokoch 1969-75 študovala SVŠ v Bratislave neskôr pokračovala na Fakulte architektúry SVŠT v Bratislave. Pracovala v Drupos Bratislava v Dopravoprojekte a Pudose Bratislava, v roku 1999 A.A.A. Architektonický ateliér AKLIC, od roku 2004 má oprávnenie projektovať vo všetkých krajinách EÚ. V rokoch 1990-94 a 1994-98 bola poslankyňou MZ HM SR v Bratislave. Od roku 1996 je autorizovanou architektkou. Je autorkou areálu Markíza-CMC BA, ASO Pezinok, Renesančná veža v Štiavnických Baniach, a ďalšie. Od roku 2001 spoluautor Ing. arch. Fedor Mudroch, penzión Pekná vyhládka Koliba Ba, Viedenská brána, Kopčianska ul. BA.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 958.

KRUPEC, VIKTOR

maliar

*1.11.1884 Žilina

†3.10.1965 Bratislava

50. výročie úmrtia

V tvorbe sa venoval voľnej maľbe a kresbe, najmä portrétu, krajine a kvetinovým zátišiam, žánrovým typom a výjavom na uliciach vojnovjej Viedne. V Žiline bol vyhľadávaným autorom portrétov v miestnych rodinách. Ako krajinár maľoval olejom, pastelom a akvarelom zaujímavé partie z mesta a okolia, v čom pokračoval aj v Bratislave. V Žiline je jeho oltárny obraz svätých Cyrila a Metoda v kaplnke v Závodí.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 67.

MLICHOVÁ, LIDA

umelecká kníhviazačka

*9.10.1940 Žilina

75. výročie narodenia

Eudmila (Lida) Mlichová, rod. Vrtilková patrí k popredným umeleckým osobnostiam Žiliny i Slovenska. Je pokračovateľkou rodinnej tradície knižárskeho remesla a majiteľkou tejto knižárskej dielne s nenapodobiteľnou atmosférou pre každého návštevníka. Knihy vychádzajúce spod jej rúk sú jedinečnými originálmi, umeleckými skvostami, do ktorých vtlača svoj cit pre krásu, poéziu a precíznosť. Svoju tvorbu predstavila na mnohých výstavách doma i v zahraničí. Pravidelne vystavovala v rámci Bienále knižného umenia v Martine a Trienále knižného umenia v Kroměříži, kde sa prezentovala samostatnou autorskou výstavou. Je držiteľkou Ceny Spolku českých bibliofilů Praha (1985), ktorú získala spoločne s architektkou Vierou Meckovou i Ceny Mikuláša Galandu za knižnú väzbu bibliofilie Danielov sen (2001). Spoločenstvi českých kniháři jej v roku 2009 udelilo víťazstvo v súťaži o najlepšiu väzbu knihy L. R. Haňka Kavárenské Cabuki. Je držiteľkou cien za knižné väzby získané na Bienále knižného umenia v Martine a Ceny Ministerstva kultúry SR v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska. V roku 2009 Lide Mlichovej udelili Cenu mesta Žilina za celoživotnú tvorbu a jedinečný umelecký prínos v oblasti práce s knihou.

Literatúra:

Kupkovič, Lajo : Žilinčania po osemsto rokoch. Žilina : Mediána , 2008. S. 128.

<http://zilina-gallery.sk/picture.php?/24481/category/116>

MÝTNY, JÁN

sochár, odbor sklo

*10.10.1955 Žilina

†11.1.1997 Bratislava

60. výročie narodenia

V rokoch 1971-1975 študoval na SUPŠ v Bratislave. V rokoch 1976-1982 na VŠVU v Bratislave na oddelení skla v architektúre u docenta V. Ciglera a docenta A. Žáčka. Prevažnú časť svojho života tvoril a žil v Bratislave.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 73.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2002 IX. Ml–Nou. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 2002. S. 158–159.

Ján Mýtny. Sklo : Záhorská galéria Senica november 1996 - január 1997. Senica : Záhorská galéria, 1996. [38] s.

VALEHRACHOVÁ-MATULAYOVÁ, MARGITA

autorka literatúry faktu, prekladateľka

*8.6.1909 Rajec

†10.10.1990 Bratislava

25. výročie úmrtia

Do literatúry vstúpila v polovici 30-tych rokov literárnymi príspevkami a recenziami v časopisoch Rozvoj, Živena, Prúdy, Kultúra, Slniečko, Elán a Slovenský denník. Ťažiskom jej tvorby sú beletristicko-popularizačné biografické knižky typu literatúry faktu. Zostavovala učebnice ale najväčšia časť diela spočíva v literárnohistorickej biografistike venovanej slovenským literátkam a tvorivo spolupracovala aj s rozhlasom. Autorka kníh Terézia Vansová, Život Terézie Vansovej (obe 1937), Tvorba Ľudmily Podjavorinskej (1942). Hľadač skrytých pokladov (1969) a mnoho ďalších.

Literatúra:

Maťovčík, Augustín : Reprezentačný biografický lexikón Slovenska. Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S. 357.

Encyklopédia slovenských spisovateľov II. P - Ž. Bratislava : Obzor , 1984. S. 228.

Lexikón slovenských žien. Martin : Slovenská národná knižnica , 2003. S. 258.

MEŠKO-KVAČEK, JOZEF

rehoľník, ľudový básnik

*24.11.1910 Terchová

†14.10.1985 Dolná Súča

105. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

Do jeho rehoľného života kruto zasiahlo so všetkými svojimi dôsledkami nemilosrdný rok 1950. Vlna drastických likvidácií rehoľní nemožila obísť Svätý Beňadik. V roku 1936 odišiel k saleziánom do Svätého Beňadika, kde sa po troch rokoch príprav stáva členom Saleziánskej spoločnosti. Po vyššie spomenutých udalostiach sa vrátil do rodnej Terchovej a pracoval v miestnom kameňolome. Všetok voľný čas obetoval zmysluplnej činnosti a svoju vrodenu tvorivosť vložil do písania veršov, vyrezávania z dreva či sekania do tvrdého kameňa. Meškova svojrázna poézia nenesie nijaké známky vplyvu moderných básnických smerov. Jednotlivé básne reflektujú Meškovu vyhranenú vieru, vzťah k rodisku, osobnostiam slovenských, českých i svetových dejín. Menšia časť z jeho tvorby vyšla knižne v posmrtnom výbere, ktorý má názov *Tridsať básní (1991)*. Jozef Meško-Kvaček, človek s pohnutým osudom a dobroprajným srdcom, je pochovaný na terchovskom cintoríne.

Literatúra:

Meško-Kvaček, Jozef : Tridsať básní /. Terchová : Miestne kultúrne stredisko Terchová. 51 s.

TRIZULJAK, ALEXANDER

akademický sochár

*15. 5. 1921 Varín

†15.10.1990 Bratislava

25. výročia úmrtia

V rokoch 1943-1944 študoval na Oddelení kreslenia a maľovania na SVŠT v Bratislave u profesorov I. Schurmana a J. Kostku, na AVU v Prahe v rokoch 1945 - 1949, na Oddelení monumentálneho sochárstva u profesora K. Pokorného. Od založenia VŠVU v Bratislave /1949/ až do roku 1972 tu pôsobil ako výtvarný pedagóg. Umelecký vývin A. Trizuljaka otvára súbor portrétnych štúdií a žánrových plastík a búst. /Hlava umelcovho otca 1945, Stará Pražanka 1946, Samaritán 1947, Jánošík 1947, Mirko Nešpor 1950, Hlava starého haviara 1950, Hlava chlapca 1950, Banický učeň 1951/. Paralelne rozvíjal sochársku tvorbu, v ktorej postupne použil svoj zmysel pre monumentálny umelecký výraz /Detvan 1954, 1956, Slovenka 1956/. Pre jeho tvorbu zo 60-tych rokov je charakteristická práca s kovom /hliník, oceľ/. V posledných rokoch svojej tvorby vytvoril niekoľko sochárskych podobizní významných predstaviteľov slovenskej kultúry a umenia /E. Suchoň, J. Cikker, 1977, B. Warchal, M. Haľamová, 1985, L. Novomeský, 1987, L. N. Jégé, 1988/. V zahraničí vystavoval v Brazílii, Taliansku, ZSSR a v Nemecku.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 122-123.

PROCHÁZKA, MIRO

básnik, prekladateľ, publicista

*1.8.1921 Žilina

†18.10.2005 Bratislava

10. výročie úmrtia

Po maturite na gymnáziu v Žiline (1940) študoval na Vysokej obchodnej škole v Bratislave, ktorú ukončil r. 1946. R. 1948 - 51 bol riaditeľom vydavateľstva Dukla, 1952 - 54 redaktorom Kultúrneho života, 1955 - 56 pracovníkom Povereníctva kultúry, 1957 - 77 v slobodnom povolání, 1977 - 80 pracovníkom Divadelného ústavu, 1980 - 90 šéfredaktorom dvojtýždenníka Film a divadlo v Bratislave. Debutoval básnickou zbierkou *Vejáróm tvojich mihálníc* (1943). Kniha veršov *Storočie malomocných* (1946), bola protestom proti morálnemu úpadku ľudstva, v zbierke *Pallas Aténa* (1949), hľadal zmysel života človeka na pozadí životných príbehov významných osobností. Zbierky básní *Povstanie* (1949) a *Májová pieseň* (1952) schematicky komentujú spoločenské udalosti. Básnické zbierky *Skice do vetra* (1971) a *Ďaleké i blízke* (1986) sú reminiscenciami prežitých životných skúseností. Paralelne sa venoval reportážnej publicistike, čo dokumentujú knihy *Arrivederci, Roma* (1961), *Rozdelené mesto* (1962), *Most cez rieku Inn* (1964), *Biela spiaca žena* (1970) a i. Oblasť výtvarného umenia dominuje v publikáciách *Bratislava očami maliarov* (1954) a *Grafická tvorba Vincenta Hložníka* (1955). Autor divadelnej hry *Dnes večer predstavenie odpadá* (1974) a viacerých rozhlasových hier.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 379-380.

Slovník slovenských spisovateľov. Bratislava : Kaligram, 2005. S. 453-454.

SÁGA, MILAN

*20.10.1965 Žilina

profesor

50. výročie narodenia

Profesor Milan Sága pôsobí na Strojníckej fakulte Žilinskej univerzity. Od roku 2005 je vedúcim Katedry aplikovanej mechaniky a zároveň prodekanom pre vedu a výskum. Po ukončení štúdia na Strojníckej a elektrotechnickej fakulte v Žiline pracoval v ZŤS Martin. V roku 1993 bol odborným asistentom na Katedre mechaniky, pružnosti a pevnosti Strojníckej fakulty ŽU. V roku 1995 obhájil dizertačnú prácu „Optimálne navrhovanie vybraných parametrov traťových strojov“ a získal vedeckú hodnosť Dr. V roku 2006 sa stal riadnym profesorom v odbore Časti a mechanizmy strojov. Profesor Milan Sága bol zodpovedným riešiteľom viacerých projektov KEGA a VEGA. Je členom Stredoeurópskej spoločnosti pre počítačovú mechaniku, podpredsedom Vedeckej rady Strojníckej fakulty Žilinskej univerzity, pôsobí vo vedeckých výborov domácich a zahraničných konferencií.

Literatúra:

<http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=59463>

AUGUSTÍNI, JÁN

evanjelický duchovný, rektor evanjelickej školy v Žiline, príležitostný básnik

*okolo 1600 Brezno

†21.10.1675 Žilina

340. výročie úmrtia

Pôsobil ako evanjelický duchovný, rektor evanjelickej školy v Žiline (1643), písal príležitostne latinské básne, z ktorých jedna sa zachovala v rkp. v Rezikovej Gymnaziológii.

Literatura:

Prikryl, Eubomír – Štanský, Peter: Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 295–121.

PŠENČÍKOVÁ, LÝDIA

architektka

*25.10.1965 - Žilina

50. výročie narodenia

NAJVÝZNAMNEJŠIE REALIZÁCIE: Dom cirkevných obradov Bytča, Hrabové - novostavba na jestvujúcich základoch, 1996.

Literatúra:

Výstava-tvorba&hobby architektov Žiliny. Žilina : Považská galéria umenia, 1999.

NOVEMBER

ČECHOVÁ, MATILDA

maliarka, grafička, učiteľka

*21.3.1908 Čičmany

†1.11.1995 Bratislava

20. výročie úmrtia

Matilda Čechová pracovala ako slobodná výtvarná umelkyňa. Bola na študijnom pobyte v Taliansku, kde na Akadémii umení navštevovala školu M. Maccariho. Po návrate z Ríma sa stala členkou Umeleckej besedy slovenskej, Spolku grafikov a priateľov grafiky, Skupiny 29. augusta a ZSVU. Od začiatku svojej tvorby upozorňovala na seba svojou grafikou, ktorej sa venovala ako prvá žena u nás vôbec. Popri nej sa venovala aj kresbe, maľbe a textíliám. Námety čerpala z jednotlivých krajov Slovenska, najmä z rodných Čičmian a okolia. Zúžitkovávala aj námety a poznatky zo študijných ciest. Jadro fondov ľudových krojov a výšiviek v žilinskom Považskom múzeu, zbierok ľudovej plastiky a maľby na skle Oravskej galérie predstavujú diela, ktoré zozbierala a zreštaurovala.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 23-24.

Biografický lexikón Slovenska II. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004. S. 120.

POLÁČKOVÁ, MARCELA

poetka

*1.11.1950 Bytča

65. výročie narodenia

Vyštudovala Lekársku fakultu Univerzity Komenského v Bratislave. Niekoľkokrát získala prvé miesto v rôznych literárnych súťažiach Regionálneho osvetového strediska v Žiline. Svoje verše uverejnila aj v knižkách žilinských básnikov Mačka na mesiaci (1994) a Pes na mesiaci (2004). Dbutovala v roku 2003 samostatnou zbierkou básní Milosrdné miniatúry. Pracuje a býva v Žiline a Bytči.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 19.

ŠKORVÁNEK, JOZEF

sakrálny maliar

*1.11.1885 Bytča

†7.8.1963 Považská Bystrica

130. výročie narodenia

V rokoch 1920-1923 študoval na AVU v Prahe u profesora V. Hynaisa. Spočiatku spolupracoval s maliarom J. Hanulom pri výmaľbe interiérov kostolov, neskôr tvoril samostatne. V svojej tvorbe sa orientoval najmä na kostolné freskové maľby.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. Martin : Matica slovenská, 1992. S. 469. Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 99.

ŠARADIN, MILAN

fotograf, športovec, publicista

*3.11.1910 Žilina

†17.12.1984 Terchová

105. výročie narodenia

Svojimi všestrannými aktivitami sa stal Milan Šaradin zakladateľom moderného cestovného ruchu v Terchovej a okolí. Veľký ohlas a uznanie si získala aj jeho fotografická tvorba, ktorej sa neúnavne venoval takmer polstoročie. Po vojne Šaradin organizoval a priamo budoval objekt novej Chaty pod Chlebom, zasadil sa o sedačkovú lanovku a organizačne zabezpečoval jej výstavbu, spolu zakladal Horskú službu Malá Fatra, podieľal sa na realizácii lyžiarskych vlekov, roky viedol ako náčelník tunajšie lanové dráhy. Aj jeho výrazným pričinením bola Vrátna roku 1962 zaradená do prvej kategórie stredísk cestovného ruchu medzinárodného významu, o päť rokov neskoršie (1967) prispel k vyhláseniu Krivánskej Fatry za chránenú krajinnú oblasť.

Literatúra:

Cabadaj, Peter - Križo, Vladimír : Terchová. Terchová : Obec Terchová, 2003. S. 125-126.

PALČISKO, MILAN

autor poézie, prózy, esejí, aforizmov, epigramov

*5.11.1965 Žilina

50. výročie narodenia

Po absolvovaní SOU strojárkeho v roku 1984 začal študovať na Vysokej škole Pozemného vojska vo Vyškove. Po roku štúdia zo školy odišiel a nastúpil ako vojak z povolania v Martine. V roku 1988 odišiel do zálohy. V súčasnosti pracuje na železničnej stanici Kysucké Nové Mesto ako signalista. Bol dopisovateľom denníka Smer, týždenníka Kysuce, prispieva do Nového času, Ľudových novín, Zvesti Kysuckého Nového Mesta.

Aforizmami a epigramami prispieva aj do Slovenského rozhlasu. Je dlhoročným členom Literárneho klubu Silans pri ROS v Žiline. Zúčastnil sa rôznych literárnych súťaží, v roku 2005 získal Čestné uznanie v Literárnej súťaži o Dúhovú lampu z krajiny Zázračno. Publikoval aj v Dotykoch a rôznych literárnych zborníkoch (Pes na mesiaci, 2004). Debutoval básnickou zbierkou Perníkové slzy (2005). Žije v Kysuckom Novom Meste.

Literatúra:

Sobolová, Božena – Lajdová, Nataša : Slovník začínajúcich autorov okresu Žilina. Žilina : Žilinská knižnica, 2006. S. 24.

Palčisko, Milan : Perníkové slzy. Žilina : ROS v Žiline. 39 s.

BERGER, LADISLAV

maliar

*1.11.1942 Závodie

†7.11.2005 Trstená

10. výročie úmrtia

Ladislav Berger vstúpil na výtvarnú scénu na začiatku 70. rokov. Študoval na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave u profesora Ladislava Čemického a profesora Jána Želibského. Ihneď po skončení štúdií nadviazal na líniu figurálneho a krajinárskeho maliarstva a postupne kreoval svoj vlastný autorský program.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 13.

Malý, Zbyšek : Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997 A–Č. Ostrava: Výtvarné centrum Chagall, 1998. S. 149–150.

LIPKA, FRANTIŠEK

všeobecný lekár, konateľ

*7.11.1960 Trstená

55. výročie narodenia

V rokoch 1975-79 študoval na Gymnáziu v Dolnom Kubíne. 1979-86 LF UK v Martine odbor všeobecné lekárstvo. V roku 1990 atestácia I.stupňa zo všeobecného lekárstva. Od roku 1990 pracoval ako obvodný lekár na Poliklinike v Rajci. Od roku 1995 v NsP Žiline ako obvodný lekár, od roku 1996 ako súkromný lekár, od roku 2005 OPTHAMED s.r.o., Žilina, nešťátne zdravotnícke zariadenie očné a všeobecná ambulancia pre dospelých.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 803.

HOMOLOVÁ, IVETA

dizajnérka textilu
*9.11.1960 Žilina

55. výročie narodenia

Žilinská dizajnérka študovala v rokoch 1980 - 85 na PF UK v Trnave, oblasť tvorby: textil, textilný dizajn, umelecké remeslá. Venuje sa textilu najmä ručne tkanému, gobelínu a paličkovanej čipke, vo svojich dielach čerpala najmä z odkazu tradícií ľudového umenia z oblasti Terchovej a Zázrivej. Žije a vyučuje na Stredne súkromnej umeleckej strednej škole v Žiline.

Literatúra:

Cvinčeková, Veronika : Iveta Homolová - umelkyňa, ktorá maľuje nitami: In: Žilinský večerník : týždenník severného Slovenska, Roč. 22, č.36 (2012), s.10.

ADAMKO, EDUARD

telocvikár, tréner
*16.6.1889 Lubeck
†10.11.1980 Žilina

35. výročie úmrtia

Po absolvovaní gymnázia študoval na telovýchovnom ústave univerzity v Budapešti, kde v rokoch 1912-13 pôsobil ako učiteľ. V rokoch 1919-1951 pôsobil v Žiline ako stredoškolský profesor telocviku. Založil v Žiline Športový klub a vychoval v ňom niekoľko významných športovcov, najmä atlétov.

Literatúra:

Prikryl, Lubomír - Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

Bučka, Peter : História Žiliny – Šport v Žiline v premenách 20. storočia. Žilina: EDIS, 2006. S. 254.

MEDŇANSKÝ, MARTIN

publicista, básnik, prozaik, prekladateľ, katolícky kňaz
*10.11.1840 Divinka
†3.11.1899 Závažie-Istebník

175. výročie narodenia

V roku 1864 vysvätený za rímskokatolíckeho kňaza. Pôsobil v Lietave, Rosine, Vysokej nad Kysucou, Bošáci, Zliechove, Beckove. So svojou tvorbou prispieval do slovenských novín, časopisov a kalendárov, taktiež do českých periodík. V jeho prozaickej tvorbe prevládala opisnosť i sentimentálnosť príbehov s mravoučnými tendenciami.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knížné centrum, 2009. S. 158.

Encyklopédia slovenských spisovateľov 1. A - O. Bratislava : Obzor , 1984. S. 421-422.

ŠPÁNI, FRANTIŠEK

huslista

*13.11.1930 Žilina

†24.12.1954 Brno

85. výročie narodenia

Hru na husliach študoval na Hudobnej škole v Žiline a na Hudobnej akadémii vo Viedni. Jeho mimoriadny talent sa prejavil už v detstve, 15-ročný začal koncertovať na Slovensku (samostatné celovečerné programy vo Zvolene, Košiciach, Ružomberku a i.). V roku 1947 vystúpil na Medzinárodnom hudobnom festivale v Salzburgu, počas štúdií vo Viedni koncertoval aj v ďalších rakúskych mestách. Jeho repertoár tvorili najnáročnejšie koncerty a sólové skladby klasickej a súčasnej hudby. Vynikol technickými a umeleckými schopnosťami.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník R-Š. - Zv. V. - Martin: Matica slovenská, 1992. S. 492.
Urban, Bohumil : Hudobná história Žiliny 4. Žilina: EDIS, 2004. S. 17-19.

LETZ, ŠTEFAN

prozaik, redaktor

*19.11.1900 Budapešť

†2.2.1960 Rajecké Teplice

115. výročie narodenia

55. výročie úmrtia

vid'. február

NIKŠOVÁ, MARGITA

maliarka

*12.1.1900 Žilina

†19.11.1985 Bratislava

115. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

vid'. január

PEŤKO, VALÉR

literárny vedec a kritik

*19.11.1930 Budatín

85. výročie narodenia

Peťko Valér študoval na obchodnej škole v Čadci (1948–50), na Pedagogickom gymnáziu v Žiline (1950–52), filozofiu a histografiu na Filozofickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe (1952–57). Po štúdiách pôsobil v rokoch 1957-1959 ako asistent marxistickej filozofie na Slovenskej vysokej škole technickej neskôr ako redaktor vo vydavateľstve Slovenský spisovateľ, potom aspirant a vedecký pracovník Ústavu slov. literatúry, resp.

Literárnovedného ústavu SAV v Bratislave, kde od roku 1990 žije na dôchodku. Vo vedeckej práci sa venoval otázkam slov. literárnej kritiky a estetiky, ako aj teoretickým problémom súčasnej literatúry a estetiky. Témou jeho nepublikovanej kandidátskej dizertačnej práce boli estetické a literárnokritické názory Š. Krčméryho (1967). Výber z autorových článkov vyšli knižne pod názvom *Výzvy a postoje* (1977). Tematikou vývinových tendencií slov. povojnovej literatúry predostrel v práci *V sporoch a rozporoch* (1982). Početné teoretické príspevky publikoval vo viacerých zborníkoch a v literárnych periodikách (Slov. pohľady, Kultúrny život, Romboid, Nové slovo a i.)

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 183.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 360.

KUGLEROVÁ, ZUZANA

poetka, prozaička, knihovníčka, redaktorka

*23.11.1955 Bratislava

60. výročie narodenia

Po ukončení gymnázia a nedokončenom štúdiu žurnalistiky na Filozofickej fakulte UK v Bratislave absolvovala v rokoch 1979 – 1982 nadstavbové štúdium na Strednej pedagogickej škole v Modre. Pracovala ako učiteľka materskej školy v Bratislave, ako knihovníčka Mestskej knižnice v Starej Turej, bola spoluzakladateľkou vydavateľstva Nádej a majiteľkou a šéfredaktorkou vydavateľstva Dúha v Bratislave, od roku 1990 redaktorkou detského konfesionálneho mesačníka Dúha. Pod menom Kuglerová vydala pre dospelých zbierky ľúbostnej poézie *Madona v hmlách* (1979) a *Opakovaný záber* (1982) a kresťanský ladenú básnickú skladbu *Žena zo Samarie* (1996), autobiografické rozprávanie *Žila som v tme* (1991). V 90. rokoch publikovala pod menom Zuzana Kozičová duchovne ladené rozprávky pre deti v antológii *Rozprávky zo šípového kra* (1991), samostatne rozprávky *Snehovláška* (1992) a *Púpavový domček* (1992). Svoju rozprávačskú pohotovosť využila v prvom historickom románe pre mládež *Beda porazeným* (1993). Biblickými podobnosťami sa inšpirovala v rozprávkovej knihe *Slnečný lúč Svetláčik* (1994). Napísala legendové rozprávky na biblické motívy *Nardénova záhrada* (1999). Ako autorka povestí sa prezentovala knihou *Turkova stupaj. Povesti zo žilinského kraja* (2003). Historicko romantický charakter má aj próza *Čarodejnice z Petrovic* (2004), *Kliatba kožušníckej vdovy* (2007), *Dcéra riečnej panny* (2008), rozprávky *Rozprávky z blogu* (2010) a najnovšie povesti s vinohradníckou tematikou *Vinohradnícke povesti* (2012). Žije v Žiline – Bánovej.

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 138.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 267.

TVRDÝ, JURAJ

katolícky kňaz, cirkevný hodnostár

*5.7.1780 Žilina

†23.11.1865 Nitra

235. výročie narodenia

150. výročie úmrtia

vid'. júl

MEŠKO-KVAČEK, JOZEF

rehoľník, ľudový básnik

*24.11.1910 Terchová

†14.10.1985 Dolná Súča

105. výročie narodenia

30. výročie úmrtia

vid'. október

FERKO, MILAN

básnik, prozaik, dramatik, autor literatúry pre deti a mládež

*14.12.1929 Veľké Rovné

†26.11.2010 Bratislava

5. výročie úmrtia

Študoval na gymnáziách v Nitre a v Žiline, kde v roku 1949 maturoval, potom absolvoval právo na Právnickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, kde súčasne pracoval v ústredí Československého zväzu mládeže, neskôr ako redaktor novín a literárnych časopisov. Mimoriadne plodný autor žánrovo pestrých básnických zbierok, prozaických i dramatických rozhlasových diel, určených deťom, mládeži a dospelým. Do literatúry vstúpil ako básnik zbierkami s tematikou budovateľského nadšenia mládeže *Zväzčka česť* (1951).

Literatúra:

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 67-68.

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 100.

HORECKÝ, ZDENO

maliar, grafik

*27.11.1930 Bytčica

85. výročie narodenia

Študoval na VŠVU v Bratislave u J. Mudrocha, B. Hoffstädtera a D. Millyho. Od r. 1955 sa pravidelne zúčastňoval výstav, ktoré usporiadal ZSVU v Bratislave a Krajská pobočka ZSVU v Martine. Samostatne vystavoval v Žiline, Terchovej, Bratislave a inde. Svoju

tvorbu zameriaval hlavne na život a prácu ľudí v oblasti Malej Fatry, najmä Terchovú, Zázrivú a krajinu v oblasti Váhu. Veľmi emociálne pôsobí cyklus obrazov Na vrchoch. Z obdobia budovania vodných diel na Váhu pochádza cyklus obrazov Pretvorenie Váhu. V tvorivom období posledných rokov sa začal systematickejšie venovať akvarelu. Popri rýdzom krajinárskom zameraní predstavujú jeden okruh jeho tvorby akvarely s motívom Ukrižovania. Žije a tvorí v Bratislave.

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 48.

LEMEŠ, ANDREJ

národovec, katolícky kňaz

*28.11.1815 Žilina

†5.11.1872 Žilina

200. výročie narodenia

Popri duchovnej a pastoračnej činnosti patril k významným národnokultúrnym pracovníkom počas memorandovo-matičného hnutia. Stal sa spoluzakladateľom Matice slovenskej, gymnázia v Kláštore pod Znievom a čitateľského spolku Pokrok v Žiline. V spolupráci s nitrianskym kanonikom - lektorom Jurajom Tvrďým, žilinským archidiakonom Štefanom Tvrďým a banskobystrickým veľprepoštom Jurajom Budatínskym dal zrekonštruovať zničený Farský kostol v Žiline, podľa plánov významného maliara Jozefa Božetecha Klemensa.

Literatúra:

Paštek, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 812.

DECEMBER

ÁRVAY, LADISLAV

hudobník, hudobný pedagóg

* 5.12.1900 Bytča

†13.8.1967 Žilina

115. výročie narodenia

Po skončení štúdia v Prahe zriadil Ladislav Árvay z poverenia mestskej rady mesta Žilina Hudobnú školu v Žiline ako tretiu na Slovensku. Stal sa jej riaditeľom a súčasne pedagógom hry na husle. Pod jeho vedením sa rozvíjal hudobný život aj v okolí Žiliny. Založil pobočky v Bytči, Rajci, Martine, Vrútkach, Lietavskej Lúčke, Rajeckých Tepliciach, Čadci a v Dolnom Kubíne. V roku 1952 sa pričínil o zmenu žilinskej školy na Vyššiu hudobnú školu pre vzdelanie učiteľov hudobných škôl a stal sa jej riaditeľom. Po zmene názvu na Konzervatórium v roku 1961 viedol husľové oddelenie a vykonával funkciu zástupcu riaditeľa až do smrti.

Literatúra:

Kočiš, Jozef: Bytča 1378-1978. Martin : Osveta, 1978. S. 239–240.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 112–113.

HANULIAK, ŠTEFAN

rezbár, autor terchovského betlehemu

*7.12.1930 Terchová

†21.12.1988 Terchová

85. výročie narodenia

Štefan Hanuliak sa do širšieho povedomia zapísal najmä ako ľudový rezbár, ktorý nadviazal na bohaté domáce tradície. Podobne ako iní ľudoví umelci, aj on začal výrobou črpákov, postupom času vo svojej tvorbe rozvíjal staré pastierske námety, citlivo obohacované o rôzne jánošíkovské, folklórne a iné motívy. Bol dôverným znalcom kultúrneho dedičstva rodnej obce a jej okolia. Vlastnou rozmanitou tvorbou dôstojne reprezentoval nielen seba a svoju rodinu, ale i ľudové umenie Jánošíkovho kraja. Žiaľ, ako vieme od jeho najbližších príbuzných, viacero pozoruhodných nápadov a rozrobených zámerov už zrealizovať nestihol...

Literatúra:

<http://slavni.terchova-info.sk/osobnost/stefan-hanuliak/>

TRÁVNÍČEK, OLDŘICH

vydavateľ, knihkupec

*17.12.1888 Česká Třebová

†7.12.1945 Žilina

70. výročie úmrtia

Popredná osobnosť slovenských vydavateľských kruhov medzivojnového obdobia, spoluorganizátor knižného trhu na Slovensku, významný vydavateľ a knihkupec najmä v oblasti literatúry pre mládež.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 116.

GETTING, PETER

spisovateľ, publicista, redaktor

*10.12.1975 Čadca

40. výr. narodenia

Peter Getting prešiel viacerými zamestnaniami – od hrania v punkovej kapele, robotníka, vrátnika, nezamestnaného, publicistu na voľnej nohe až po redaktora v týždenníku. Je autorom poviedkovej zbierky *Klietky* (2007), románu *Mrchovisko* (2010) a zbierky šty-

roch scenárov Tiene čiže Mein Kampf (2012). Publikuje aj časopisecky a v rozhlasovom éteri, podieľal sa na viacerých občianskych a kultúrnych kampaniach. Autorsky prispieva do týždenníka Plus 7 dní a v mesačníku Nota bene má pravidelný stĺpček Literárium. Svoje prózy a poviedky publikuje na Slovensku a v Čechách. V súčasnosti žije a pracuje v Bratislave.

Literatúra:

Getting, Peter : Klietky. Bratislava : Slovart, 2007. 181 s.

HOLUBEC W., MARCEL

dizajnér

*12.12.1980 Bytča

35. výročie narodenia

Marcel Holubec W. je absolventom Vysokej školy Výtvarných Umení v Bratislave. V roku 2007 získal titul Top Styl Designer na Styl Kabo Brno. Od roku 2007 tvorí pod svojou značkou Marcel Holubec W. atelier de création. Svoju prácu formou módnych prehliadok a výstav prezentoval nie len na Slovensku ale aj v Českej Republike, Rakúsku, Nemecku, Fínsku a USA. Jeho tvorba je akousi reflexiou jeho vnútorného sveta a to je zárukou, že vždy ide o autentické ponímanie odevu s charakteristickým dizajnerským podpisom a potenciálom nositeľnosti. Ako hovorí *“Móda je zrkadlom mojej duše ...”*

Literatúra:

<http://www.marcelholubecw.com>

CHABAN, IVAN

riadiateľ, lekár

*23.12.1950 Zádubnie

65. výročie narodenia

V rokoch 1966-69 študoval na SVŠ v Žiline. 1971-77 študoval na LF UK v Bratislave, všeobecné lekárstvo. 1982 atestácia 1. stupňa zo psychiatrie. 1987 Liečba drogových závislostí, 1997 Sociálne lekárstvo a organizácia zdravotníctva, 2002 Škola verejného zdravotníctva, 2004 Zdravotnícky manažment a financovanie. 1977-89 pracoval ako lekár-psychiater v NsP v Žiline, 1990-99 PK mesto Žilina, ako ordinár, námestník, 1999-2004 NsP Žilina ako riadiateľ, od 2004 CPLDZ Žilina ako riadiateľ. 1993-97 hlavný odborník MZ SR pre drogové závislosti. V roku 1995 založil medicínsky odbor Drogové závislosti v rámci SR. Pracuje ako krajský odborník pre DZ, súdny znalec. Je spoluautorom vysokoškolskej učebnice Protidrogová výchova. V roku 2000 získal Dérerovu medailu, najvyššie rezortné vyznamenanie za rozvoj slovenského zdravotníctva. Je prezidentom Odbornej spoločnosti pre závislosti od psychoaktívnych látok v SR, predsedom Expertnej komisie pre liečbu a resocializáciu DZ pri výbore ministrov SR.

Literatúra:

Who is Who v Slovenskej republike. Verlag für Personenzyklopädien AG, 2006. S. 509.

KÁLLAY, ANTON

hudobník, dirigent

*10.6.1928 Rajec

†28.12.2010 Žilina

5. výročie úmrtia

Anton Kállay po maturite na žilinskom gymnáziu a po absolvovaní 2-ročného abiturient-ského kurzu na brnenskom konzervatóriu (1947-1949) študoval u J. Ermla klavírnu hru na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne (1949-1954). V rokoch 1957-1989 pôsobil na štátnom konzervatóriu v Žiline ako profesor klavírnej hry, úspešne viedol Žilinský miešaný zbor a zapájal sa do rozvoja zborového umenia na Slovensku. Na žilinskom konzervatóriu dirigoval Dievčenský spevácky zbor (1957-1989) a v rokoch 1971-1976 pôsobil aj ako dirigent Speváckeho zboru mesta Bratislavy. V roku 1989 nastúpil do dôchodku, naďalej sa však venoval dirigentskej činnosti.

Literatúra:

Urban, Bohumil : História Žiliny. 4. Hudobná história Žiliny. Žilina : Edis , 2004. S. 22-23.

VLKOLAČEK, MOJMÍR

maliar a reštaurátor

*28.12.1915 Hučovice-Uničov

†25.10.2007 Žilina

100. výročie narodenia

V rokoch 1937-1941 študoval na AVU v Prahe u profesora O. Blažička a C. Boudu, v Záhrebe u Šulentiča, Kljakoviča a Meštoviča. Od roku 1961 až do roku 1979 pôsobil ako výtvarný pedagóg na LŠU v Žiline (výstavy Stará Žilina I. 1987 a Stará Žilina II. 1989). Je známy aj ako reštaurátor. Zreštauroval fresky v starobyľom kostole sv. Štefana v Závodí pri Žiline. V regionálnej žilinskej tlači uverejnil množstvo článkov o kultúrnych a historických pamiatkach mesta Žiliny. Na výstave Výtvarná Žilina 94' vystavoval obrazy Emauzy (biblický námet), 1965 olejová tempera a Slovenská pieta (Hodegetria).

Literatúra:

Valachová, Milada : Slovník maliarov a sochárov okresu Žilina. Žilina : Okresná knižnica Žilina, 1995. S. 108.

TEŠOVIČOVÁ, ANITA

spisovateľka pre deti, poetka

*29.12.1940 - Žilina

75. výročie narodenia

Študovala na Jedenásťročnej strednej škole v Banskej Bystrici, neskôr slovenčinu a dejepis na FF UK v Bratislave. Pracovala ako metodička v Okresnom osvetovom stredisku v Žiline, v redakcii Smeru, od roku 1966 do roku 1991 pracovala ako redaktorka Českoslo-

venského rozhlasu v Bratislave. Napísala knihy pre deti Kvetuškiné rozprávky (1986), televíznu bábkovú hru Červenáčik-Pecháčik (1990), zbierky poézie Nedobytné refrény (1990) a Biela mágia (1995). Napísala texty k piesňam rozhlasového muzikálu Čarokrásna pani majstrová, dramatisovanú rozprávku Biely slon (1995) a texty k veršovaným maľovankám. Časopisecky uverejňovala básne, poviedky, fejtóny, humor a satiru, rozprávky a verše pre deti, napísala vyše 150 textov k piesňam, ktoré sa vysielali v rozhlase, televízii a šírili na gramoplatniach a videokazetách.

Literatúra:

Slovník slovenských spisovateľov 20. storočia. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov a SNK, 2001. S. 467.

Osobnosti bez presného dátumu narodenia resp. úmrtia.

ASCANIUS, MICHAL

lekár, veršovník

*? 1600

† 22.12.1700 Skalica

415. výročie narodenia

315. výročie úmrtia

Študoval v Žiline, v Slanom, v Kutnej Hore, potom na univerzite v prahe, od 1630 medicínu na univerzite v Jene. Okolo roku 1622-29 bol rektor školy v Žiline.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 80.

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 114.

AUGUSTÍNÍ, MICHAL

teológ, fyzik, filozof

*? 1650 Žilina

† ?

365. výročie narodenia

Zač. 70. rokov 17. stor. študoval na univerzite vo Wittenbergu, respondent teologických a filozofických dišpút, prispel do zbierky príležitostných lat. veršov (De confessione auriculari, 1670). Napísal jednu teologickú, jednu fyzikálno-teologickú a jednu fyzikálnu rozpravu. Zaoberal sa problematikou premeny prvkov.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník A-D. - Zv. I. - Martin : Matica slovenská, 1986. S. 84.

Prikryl, Lubomír – Štanský, Peter : Mesto Žilina. Žilina: Regionálna a rozvojová agentúra, 1997. S. 168.

Biografický lexikón Slovenska I. A-B. Martin : Slovenská národná knižnica, 2002. S. 122.

BALAJ, KAROL

notár, publicista, úradník, spravodajca

*7.02.1850

†10.06.1908 Bytča

165. výročie narodenia

V mladosti žil viac rokov v cudzine. Po skončení škôl pracoval najskôr ako notár vo Veľkom Rovnom, neskôr sa stal okresným úradníkom sirotskej stolice a napokon úradníkom filiálky Tatra banky v Bytči. Od roku 1892 bol hospodárskym spravodajcom okresu Bytča.

Literatúra:

Prikryl, Ľubomír Viliam : Bytča. Žilina : Knižné centrum, 2002. S. 71.

HADÍK, JONÁŠ

spisovateľ, učiteľ, ev. kňaz

*1600 Rajec

†1657 Trenčín

415. výročie narodenia

Po absolvovaní škôl v Rajci a Bytči študoval v roku 1627-1629 na univerzite vo Wittenbergu. Po návrate pôsobil v Bánovciach nad Bebravou, v rokoch 1630-1632 bol rektorom v Žiline, 1632-1636 v Trenčíne. Od roku 1636 bol evanjelickým farárom v Predmieri, neskôr v Košeci, Bánovciach nad Bebravou, od roku 1645 bol seniorom v Trenčíne. Vydal filozofické a teologické dišputy a pohrebné kázne.

Literatúra:

Rizner, L.V. : Bibliografija písomníctva slovenského II. Martin : Matica slovenská 1931. S. 59-60.

HUJÍK, VLADIMÍR

spisovateľ, publicista

*1945

†19.08.2007

70. výročie narodenia

Dlhých dvadsaťsedem rokov žil na „voľnej nohe“ ako novinár a spisovateľ. Bol obyvateľ horskej osady Pláne, súčasť obce Petrovice pri Bytči. Okrem národopisných prác vydal aj prvé číslo rodáckych novín s názvom Hlas rodiska.

Literatúra:

Járošová, Beáta : Aby o nás zostal aký – taký materiál – In: Žilinský večerník, Roč. 14, č. 32 (2004), s. 8.

KEREKESOVÁ, KATARÍNA

animátorka

*1975 Žilina

40. výročie narodenia

Ukončila štúdium na Katedre animovanej tvorby Vysokej školy múzických umení v Bratislave. V roku 1997 nakrútila autorský debut – kombinovaný krátkometrážny film *Milenci bez šiat*. Venuje sa aj ilustrácií a voľnej maľbe.

Literatúra:

Sedláková, Katarína : *Hrat' sa s bábkami nie je hračka : Magazín Pravdy č. 6 (30.7.2009), s. 12-14.*

KRUŠPIER, ŠTEFAN

veršovník, učiteľ, kňaz

*1580 Čabradský Vrbovok

†20.06.1654 Kysucké Nové Mesto

435. výročie narodenia

Študoval na Gymnáziu v Jihlave a na univerzite vo Wittenbergu, bol rektorom evanjelickej školy v Žiline, pôsobil ako farár v Kysuckom Novom Meste. Bol dekanom a seniorom hornotrenčianskeho seniorátu. Bol autorom priemernej príležitostnej latinskej humanistickej poézie.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník K-L. - Zv. III. - Martin : Matica slovenská, 1989. S. 279.

LÁNI, ELIÁŠ

kňaz, cirkevný činiteľ, náboženský spisovateľ

*1575 Slovenské Pravno

†05.11.1618 Bytča

440. výročie narodenia

Básnik, jeden z predstaviteľov vrcholnej fázy našej renesančnej duchovnej lyriky, ktorého tvorba plne odráža krutú realitu doby spojenjej s náboženským prenasledovaním a tureckou hrozbou. Superintendent pre oravskú, liptovskú a trenčiansku stolicu. Účastník kežmarského kolokvia. Na Martinskej synode presadil prijatie Formulæ Concordiæ (Formula svornosti). Spoluiniciátor zriadenia superintendentií na žilinskej synode. Vystúpil proti arianizmu a socianizmu. Autor duchovnej poézie. Jeho piesne sú zaradené v Tranovského kancionáli.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník K-L. - Zv. III. - Martin : Matica slovenská, 1989. S. 352-353.

Válek, Igor : Literárny lexikón Žilinského samosprávneho kraja. Žilina : Knižné centrum, 2009. S. 143-144.

MILOCHOVSKÝ, JÁN

kňaz, učiteľ, barokový spisovateľ

*1630 Žilina

†25.01.1684 Brezno

385. výročie narodenia

Študoval teológiu vo Wittenbergu, pôsobil ako rektor školy v Nitrianskom Pravne, kazateľ, kňaz v Blesovciach, Radvani a Brezne. Počas náboženského prenasledovania musel

opustiť vlasť, žil v exile v Poľsku. Domov sa vrátil krátko pred smrťou. Útrapy z náboženského prenasledovania, krutý osud vyhnanca a exulanta, opísal v lat. próze "Škola utrpenia a vyslobodenia". Dielo ostalo v rukopise a dnes je už nezvestné.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník M-Q. - Zv. IV. - Martin : Matica slovenská, 1990. S. 188.

SALVA, TADEÁŠ

hudobný skladateľ

*1973 Lúčky

†1995 Bratislava

20. výročie úmrtia

Študoval hru na violončele, akordeóne a klavíri na konzervatóriu v Žiline. Avantgardný skladateľ vychádzajúci zo slov. folklóru. Pre jeho tvorbu je charakteristické novátorské narábanie s hlasmi, metroritmická uvoľnenosť a vrstvové kompozičné postupy. Autor televíznej opery Margita a Besná (1971) a baletu-opery Reminiscor (1982), scénickej a filmovej hudby. Jeho avantgardné dielo vyvolalo mimoriadny ohlas v USA a v Anglicku.

Literatúra:

Matovčík, Augustín : *Reprezentačný biografický lexikón Slovenska*. Martin : Vydavateľstvo Matice slovenskej, 1999. S.290.

TRAJAN, ADAM

český exulant

*1586 Benešov (Česko)

†1650 Drahovce

65. výročie úmrtia

Bol protestanským kňazom. Otec Ján pochádzal z Trutnova, bol dvakrát ženatý a mal jednu dcéru. Študoval teológiu na univerzite v Prahe. V roku 1609 dosiahol hodnosť bakalára. Pôsobil ako kňaz vo Vimperku a roku 1621 odchádza do exilu, zdržoval sa v Scheliningere, Šoprone a v Žiline a pred rokom 1640 bol správcom farnosti protestantských farníkov v Drahovciach, potom pravdepodobne v Trenčíne. Písal na rôzne témy ako sú spisy lekárske, náboženské, historické, autobiografické a príležitostnú oslavnú poéziu.

Literatúra:

Slovenský biografický slovník T-Ž. - Zv. VI. - Martin : Matica slovenská, 1994. S. 113.

VRABLANSKÝ, JÁN KRSTITEĽ

kňaz, autor práce o slovenských kúpeľoch

*1680 Žilina

†5.09.1755 Trnava

335. výročie narodenia

260. výročie úmrtia

Po absolvovaní stredných škôl študoval teológiu na univerzite vo Viedni ako chovanec Pázmanea. Za kňaza ho vysvätili r. 1705. Pôsobil ako kaplán v Ostrihome a neskôr vo viacerých kysuckých farnostiach. R. 1712 odišiel do Trnavy kde vyučoval náboženstvo po slovensky. Súčasne bol kazateľom vo farskom Kostole sv. Mikuláša a v slovenskom Kostole sv. Michala, archanjela.

Literatúra:

Pašteka, Július : Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska. Bratislava : Lúč, 2000. S. 1480.

Register

A

Adamko, Eduard 56
Ascanius, Michal 65
Árvay, Ladislav 61
Augustíni, Ján 52,53
Augustini, Michal 65

B

Bacher, Andrej 4,5,27
Bajza, Jozef Ignác 13,14
Balaj, Karol 65,66
Barčiaková, Zita 32,33
Bardys Chryzostom, Ofm, Ján 45
Bauer, Ladislav 34
Bednárik, František Eduard 9,10
Beke, Eduard 23,24
Berger, Ladiskav 55
Brezány, Dušan 17,18
Bujňák, Ján 41,42

C

Cimmermann, Anton 42
Cimmermannová, Gabriela 13
Czeisel, Juraj 22

Č

Čandová, Anita 37
Čapka, Ferdinand 40
Čapka, Marián 39,40
Čechová, Matilda 53
Červeňanský, Ján 5,6

D

Dilong, Rudolf 38

Dubec, Anton 30,31

Ď

Ďuriník, Pavol 46

F

Ferko, Milan 59,60
Ferko, Vladimír 39
Fischer-Piscatoris, Ján 21,22
Frátrik, Ján 37,38
Frivaldský, Ján 19
Fulla, Ľudovít 23

G

Gallo, Štefan 2,3
Gerometta, Ján Miloslav26
Getting, Peter 62

H

Hadík, Jonáš 66
Hálek, Ivan 10,11
Hanuliak, Štefan 61
Hanulík, Daniel Ján Chryzostom 35,36
Harant, Michal 34
Hložník, Peter 47,48
Hodoňová, Bohumila 33
Holubec – W., Marcel 62
Hollý, Martin 48
Homolová, Iveta 56
Horecký, Anton 31
Horecký, Zdeno 60
Hrček, Jozef 25
Hrnko, Anton 6
Hromec, Róbert 25
Hujík, Viktor 14
Hujík, Vladimír 66
Huliak, Jozef Matej 11

CH

Chaban, Ivan 62,63
Chmelár, Vladimír 17
Choma, Pavel 25,26

J

Jakubík, Viliam 3
Janušek, Marián 11,12
Jarina, Ivan 24

K

Kállay, Anton 63
Kavec, Matúš 27,28
Kerák, Jozef 30
Kerekesová, Katarína 66,67
Kovalčík, Juraj 43,44
Kovalík-Ustianský, Ján 14
Krajčová, Daniela 5
Krajíček, Ivan 26
Krman, Daniel 46,47
Krupec, Viktor 49
Krušínský, Štefan 36
Krušpíer, Štefan 67
Kuba, Peter 36
Kuglerová, Zuzana 58,59
Kukuc, Štefan 31,32
Kušnírová, Janka 9

L

Láni, Eliáš 67
Laurenčík, Ján 21
Lemeš, Andrej 60
Letz, Štefan 7,57
Lipka, František 56

M

Marsinová, Marta 28
Maňák, Dušan 22
Martinček, Jozef 41
Massanyi, Štefan 33
Mazúr, Emil 8,19
Mecka, Jozef 12
Medňanský, Martin 57
Meško – Kvaček, Jozef 50,51,59
Meško, Viliam 35

Mičicová, Eleonóra 19,20
Miks, Jozef 29,30
Milec, Ivan 37
Milochovský, Ján 67,68
Mlichová, Lyda 49
Moravčíková, Otilia 35
Moravec, Rudolf 8,9
Mrvečka, Anton 22,23
Mudrochova, Anita 48
Mýtny, Ján 49,50

N

Nikšová, Margita 4,57,58
Nováková, Elena 40

O

Obendorf, Gustáv Adolf 16
Okál', Ján 18
Oravec, Viktor 13

P

Palček, Peter 29
Palčísko, Milan 55
Paulíny, Andrej 18,24
Pavelek, Martin 16
Pekara, Jozef 20,21
Pelikán, Štefan 10
Peťko, Valér 58
Plundrik, Jozef 20
Pohronský Ján 46
Poláčková, Marcela 74
Popluhár, Juraj 37
Prítel, Ladislav 15,16
Procházka, Miro 51,52
Pšenčíková, Lýdia 53

R

Rybár, Vincent 14,15

Ř

Řeháková, Soňa 12

S

Saga, Milan 52
Sagan, Peter 5
Salva, Tadeáš 68
Slovák, Nikita 28,29
Smaržová, Petra 29
Spišák, Vladimír 30
Stalmašek, Ján 24,25
Stromček, Ladislav 7,8

Š

Šaradin, Milan 54
Šichman, Ladislav 2
Šišková, Alena 44
Šišková, Anna 32
Škorvanek, Jozef 54
Škrábik, Andrej 3,4
Špáni, František 57
Štanský, Peter 7
Švec, Peter 38,39

T

Tešovičová, Anita 64
Trajan, Adam 68
Trávníček, Oldřich 61,62
Tretiníková, Dana 41
Trizuljak, Alexander 51
Tombor, Ján Krstiteľ 3

Tvrдый, Juraj 33,34,59

Tvrдый, Peter 11,32

U

Urban, Bohumil 6
Urbanovský, Jozef 44

V

Váh, Juraj 42,43
Valehrachová – Matulayová, Margita 50
Veliký, Milan 23
Vlkoláček, Mojmir 63,64
Vrablanský, Ján Krstiteľ 68,69
Vrtílek, Ján 15

W

Weinwurm, Fridrich 43
Winkler, Tomáš 2

Z

Závodník, Štefan 9
Zelný, Ján 42,47
Zlatoš, Pavol 18,19

Ž

Žabkay, Vladimír 27
Žabkay, Ernest 45

Názov: Kalendárium výročí osobností okresu Žilina a Bytča v roku 2015
Vydala: Krajská knižnica v Žiline v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja
Zost.: Mgr. Ivana Jančulová, Ivana Uriková
Graf. úprava: Nataša Lajdová
Úsek regionálneho výskumu, dokumentov a informácií
Rok vydania: 2015
Počet strán: 72
Náklad: 50 ks

©Krajská knižnica v Žiline 2015